Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
Центр развития ребенка детский сад № 46 « Золушка» г. Альметьевска Республики Татарстан

Принята
на педсовете № 1
от 31.08. 2021 г
Приказ № 92 от 31.08. 2021 г.

Утверждаю
Директор МБДОУ
«ЦРР - д/с № 46 «Золушка»
Е.А.Якупова

Кабул ителде:
" 31 " 08 2021 ел
Педагоглар советының
№ 1 беркетмәсе белән

Раслыйм
" 31 " 08 2021 елның
№ 92 боерыгы нигезендә
46 нчы "Көл кызы" баланың сәләтен
үстерү үзәге балалар бакчасы мөдире
Е.А.Якупова

Балалар бакчасында татар теле тәрбиячесенең
рус һәм башка милләт балаларын
татарчага өйрәтү буенча эш программасы

Төзеде:
Әлмәт шәһәре
46-чы баланың сәләтен үстерү үзәге
"Көл кызы" балалар бакчасы татар теле тәрбиячесе
Хабибуллина А.М.

2021 ел

ЭЧТӘЛЕК

Кереш 3

I. Максатчан бүлек

1.1. Аңлатма язуы...3

1.1.1. Программаның максаты һәм бурычлары...4

1.1.2. Программаның принципларын формалаштыруга якын килү...........................7

1.1.3. Программаны тормышка ашыруда мөһим билгеләр..................................10

1.2. Балаларның яшь үзенчәлекләре...12

1.3. Көтелгән нәтиҗәләр...16

1.4. Программа буенча белем бирү эшчәнлегендә үстерешле сыйфатны бәяләү..............18

II Эчтәлекле бүлек

2.1. Балага үсеш юнәлешләре буенча белем бирү (биш белем өлкәсендә).................29

2.2.Тәрбияче белән балаларның бердәм эшчәнлеге.....................................31

2.3. Педагоглар белән бердәм эшчәнлек..32

2.4. Балалар бакчасында тәрбияләнүче балаларның әти-әниләре белән бердәм эшчәнлеге...33

III. Оештыру өлеше

3.1.Үстерешле предметлы – тирәлекне оештыру..34

3.2. Программаны тормышка ашыруда финанс шартлар тудыру.............................40

3.3. Программаны тормышка ашыруда кадрлар белән тәэмин ителү........................40

3.4. Материаль-техник тәэмин ителү...40

3.5. Белем бирү эшчәнлеген планлаштыру...40

3.6. Программаны тормышка ашыруда төрле технологияләр, формалар, алымнар һәм чаралар..48

3.7. Белем бирү эшчәнлекләре челтәре һәм тәрбиячене эш көне бүленеше.................63

3.8. Норматив документларның һәм методик кулланмаларның исемлеге.....................67

3.9. Кулланылган әдәбият..68

Кереш

Әлмәт шәһәре баланың сәләтен үстерү үзәге 46-нчы балалар бакчасы мәктәпкәчә белем бирү муниципаль бюджет учреждениесе мәктәпкәчә яшьтәге балаларга тәрбия һәм белем бирә. Балалар бакчасында рус һәм башка милләт балаларын татар теленә өйрәтү буенча эш программасы (алга таба – Эш программасы) - мәктәпкәчә тәрбия һәм белем учреждениесендә рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшергә, үзара һәм өлкәннәр белән аралашырга өйрәтү, төрле яктан үсеше өчен мөмкинлекләр тудыруга юнәлтелгән документ булып тора.

Эш программасы Федераль дәүләт белем стандартына (ФГОС), балалар бакчасының төп тәрбия һәм белем бирү программасына нигезләнеп төзелде. Ул максат һәм бурычларны, көтелгән нәтиҗәләрне, белем бирү процессын оештыруны билгели.Эш программасы өч бүлектән (максатчанлык, эчтәлекле, оештыру) тора, белем бирү өлкәләре буенча куелган бурычларны күздә тота.

I. МАКСАТЧАН БҮЛЕК

1.1. Аңлатма язуы

“Россия Федерациясендә белем турында” федераль закон - 29.12.2012 N 273-ФЗ (07.05.2013 үзгәртүләр кертелеп, 19.05.2013 гамәлгә кергән), Мәктәпкәчә мәгарифнең Федераль дәүләт белем стандарты (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013елның 17 октябрендә 1155 нче номерлы боерык нигезендә расланган), Санитар кагыйдәләр СП 2.4.3648-20 «Балалар һәм яшьләрне тәрбияләү, укыту, ял итү һәм сәламәтләндерү оешмаларына карата санитарэпидемиологик таләпләр» 2020 ел 28 сентябрь 28нче номерлы боерыгы;“Мәктәпкәчә мәгарифнең белем бирү эшчәнлеген төп гомуми белем бирү программалары нигезендә оештыру һәм тормышка ашыру” (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013 ел 30 август 1014 нче номерлы боергына) нигезләнеп төзелде.

“Татарстан Республикасы халыклары турында” Татарстан республикасы Законында һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү буенчаТатарстан республикасы дәүләт программасында мәктәпкәчә милли белем бирү өчен кирәкле шартлар булдыру каралган. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән кабул ителгән 2010 – 2015 елларда мәгарифне үстерү стратегиясендә (30.12.2010, №1174) мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учрежденияләре өчен рус телле балаларның таарчага өйрәтү программасы, укыту – методик комплектлары (УМК) төзелде.

Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларның татарча аралашырга өйрәтү эшчәнлекләренең эчтәлеген чагылдыра. Программа мәктәпкәчә яшьтәге баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якын килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына (Л. С. Выготский, П. Я. Гальперин, В. В. Давыдов, Лисина, В.Н. Мещерякова) чагылыш тапкан фәнни тикшеренүләргә, гамәли эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив хокукый актлар, нигезләмәләренә көйләнгән.

Мәктәпкәчә учреждениеләр, мәгариф системасының беренче баскычы буларак, нәниләрне татар теленә өйрәтүдә башлангыч роль уйный.

“Татарча сөйләшәбез” дип аталган методик комплект балалар бакчасында эшләүче тәрбиячеләргә кулланма буларак тәкъдим ителә. Комплектка, балаларның яшь үзенчәлекләренә карап, методик кулланма, күрсәтмә һәм таратма әсбаплар, аудио һәм видео материаллар, балалар өчен эш дәфтәрләре туплап бирелгән. Методик комплектлар өч яшь төркеме өчен әзерләнгән һәм аларның барысы да “Татарча сөйләшәбез” дип исемләнә. Бүгенге социолингвистик ситуациядә һәм гомуми белем бирүнең федераль дәүләт стандартлары тормышка ашу кысаларында рус телле балаларны татарча сөйләшергә өйрәтү буенча яңа укыту-методик кулланмалар җыентыгы килеп басты.

1.1.1. Максатлар һәм бурычлар

Билгеле булганча, телгә өйрәтүнең максаты җәмгыять тарафыннан куелган социаль заказ белән билгеләнә. Татарстан Республикасының белем бирү системасына куйган төп бурычы – иҗади фикерләүче, инициативалы, иҗтимагый тормышта актив катнашучы, белемле, ике дәүләт һәм чит телләрдә дә иркен сөйләшеп аралашучы шәхес тәрбияләү. Информацион – коммуникатив технологияләр, уен – ситуацияләр, күргәзмәлелек кулланып, тел өйрәтү, аралашу теләге тудыру.

Рус телле балаларга татар теле өйрәтү максаты киңкырлы һәм ул берничә аспекттан тора: танып белү, үстерү, тәрбия, белем бирү. Балаларның татар теле буенча лексик, грамматик күнекмәләре филологик белемнәр суммасы дәрәҗәсендә генә калмыйча, ә сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләрендә дә аралашуда кулланырлык дәрәҗәгә җитүе зарур. Ягъни, балалар, нинди дә булса сүзне, я грамматик категорияне тану, аеру, аңлау, тәрҗемә итү дәрәҗәсендә генә түгел, аларны аралашу максатында мөстәкыйль кулланырлык дәрәҗәдә өйрәнергә тиешләр. Шул вакытта гына татар телен дәүләт теле буларак өйрәнү бурычы үтәлә.

Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)
“Минем өем” проекты

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1.Тирә- юнь күзаллавын киңәйтә барып, иң якын кешеләре, уенчыклар, ашамлыклархисабына сүз байлыгын арттыру.
2.Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап, үти белүләренә ирешү.
3.Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны кабатлап әйтә белүләренә ирешү.
4.Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша, рәхмәт әйтә белү күнекмәләрен үстерү.
5.Куелган сорауларны аңлап, сөйләмдә 2-3 сүз белән җавап кайтару күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Лексик минимум – якынча 62 сүз.
“Минем өем” проекты темалары (“Гаилә”,“Ашамлыклар”,“Уенчыклар”,“Саннар”) буенча бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.
Аларның тирә-юнь күзаллавын киңәйтә бару, югарыда күрсәтелгән темага караган сүзләр хисабына балаларның сүз байлыгын арттыру өстендә эшләү, аларда татар телендә сөйләшә башлау теләге уяту.
Актив үзләштерүләренә ирешү өчен әйбер исемнәренең мәгънәсен аңлату һәм аларны дөрес әйтү күнегүләре эшләү. Иң якын кешеләр (*әти, әни, бабай, әби, малай, кыз)*, яраткан уенчыклар (*туп, машина, курчак, эт, песи куян, аю),* ашамлыклар *(алма, ипи, сөт, чәй)* һәм саннар *(бер, ике, өч, дүрт, биш)* хисабына сүзлекне баету һәм активлаштыру. Өйрәнгән сүзләрне аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белү күнекмәләрен булдыру. *Алма бир. Мә, алма.*
Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап җавап бирергә өйрәтү.
-Бу кем? – Бу әти.
-Бу нәрсә? – Бу туп.
Нинди? соравын аңларга, дөрес җавап бирергә өйрәтү.

-Туп нинди? – Кечкенә.
-Машина нинди? – Матур.
Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауларны аңларга һәм сөйләмдә җавап кайтарырга өйрәтү. (Зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт, пычрак, тәмле).
-Бу нәрсә? – Бу туп.
-Туп нинди? – Туп пычрак (зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт).
Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны балаларның кабатлап әйтә белүләренә ирешү өстендә эшләү. Аларның өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап, үти белүләренә ирешү *(мә, бир, утыр, аша, эч, уйна, ю, ал).*
-Мә, куян. – Бир куян.
Тәрбияче әйткән билге буенча предметны табу, күрсәтә белергә өйрәтү.
Зур машина ал. Тәмле алма бир.
Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша белергә өйрәтү, сүзләрне дөрес, урынлы куллану.
Исәнме. – Исәнмесез. Сау бул. – Сау булыгыз. Мин кыз. - Мин Оля. Мин малай - Мин Коля.
Таныш предметларның исемнәрен ныгыту, куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләрне *(әйе, юк)* дөрес кулланырга өйрәтү
Син Коля? – Әйе.
Син кыз? – Юк, мин малай.
Мин, син алмашлыкларын аңларга һәм урынлы кулланырга өйрәтү.
Син кем? – Мин Коля.
Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар өйрәтү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре

Ирешелгән нәтиҗәләр:
Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап, үти белә.
Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны кабатлап әйтә белә.
Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша, рәхмәт әйтә белә.
Куелган сорауларны аңлап, сөйләмдә 2-3 сүз белән җавап кайтара белә.
Бер-берсе һәм өлкәннәр белән 62 сүз кулланып татар телендә аралаша.
Бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.
Татар телендә сөйләшү теләге бар.
Әйбер исемнәренең мәгънәсен аңлый һәм аларны дөрес әйтә белә.
Гаилә, уенчыклар, ашамлыклар һәм саннар хисабына сүз байлыгы бар.
Өйрәнгән сүзләрне аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белә.
Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап, җавап бирә.
Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауны аңлый һәм сөйләмдә җавап кайтара белә.
Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны кабатлап әйтә. Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап үти.

Тәрбияче әйткән билге буенча предметны таба, күрсәтә белә.
Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша белә, сүзләрне дөрес, урынлы куллана.
Куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләрне дөрес кулланана белә.
Мин, син алмашлыкларын аңлый һәм урынлы куллана.
Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар белә.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:
Сүз байлыгы аз.
Бирелгән лексиканы ишетеп аңлый, куллана белми.
Сорауларны аңлый, җавап бирә алмый.
Мин, син алмашлыкларын урынлы куллана белми.

Зурлар төркеме балаларын (5-6 яшь) татарчага өйрәтү**"Уйный-уйный үсәбез"** проектына нигезләнеп алып барыла.
Проектның **максаты:** Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.
Бурычлар: Тирә-юнь күзаллавын киңәйтә барып, яшелчәләр, савыт-сабалар, киемнәр, өй җиһазлары, ашамлыклар темасына кергән сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру; гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белүләренә ирешү; үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгуларына ирешү; сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү; боерык фигыльләрне сөйләмдә аңлап дөрес куллана белү күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Лексик минимум – якынча 45 сүз.
"Уйный-уйный үсәбез" проекты темалары ("Гаилә", "Ашамлыклар", "Уенчыклар", "Саннар" **, "**Яшелчәләр", "Савыт-саба", "Киемнәр", "Шәхси гигиена", "Өй җиһазлары", "Бәйрәмнәр") буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.
Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру. (*Кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, аш, ботка, кашык, тәлинкә,чынаяк, күлмәк, чалбар, бит, кул, өстәл урындык, карават, баллы, ничә, нинди, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кызыл, сары, яшел, зәңгәр, нәрсә кирәк, юа, ки, сал, йокла, хәерле көн, яратам, бар).*
Санау күнекмәләрен ныгыту, сөйләмдә камилләштерү.
Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, тәрбияче ярдәмендә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.
Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләрне ныгыту, аңлап урынлы куллану. *(Әйе, юк)*
Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә активлаштыру. - *Бу кызыл тәлинкә.*
"Минем өем" проекты буенча өйрәнелгән боерык фигыльләрне ныгыту *(аша, эч, утыр, ю, уйна, йокла)*, яңа боерык фигыльләрне *(ки, сал)* сөйләмдә аңлап дөрес куллана белергә өйрәтү, активлаштыру.
Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.

Мәктәпкә әзерлек төркеме (6-7 яшь) балаларын татарчага өйрәтү“**Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар”** проектына нигезләнеп алып барыла. Проектның **максаты:** Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләрне төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү, мәгънәләрен аңлап истә калдыру.

Бурычлары:

1. Ашамлыклар, кыргый хайваннар, кошлар, мәктәп темасына кергән сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру.
2.Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.
3. Диалогик һәм монологик сөйләмне үстерү.
4. Тәрбияче ярдәмендә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә күнектерү.
5.Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, саубуллашу) кагыйдәләрен камилләштерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Лексик минимум – якынча 60 сүз.

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” **, “**Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”, “Танышу”, “Тату гаилә”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафега барабыз”, “Күңелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күңелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без әкият яратабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып – белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру: *син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем, бу нәрсә, нишли, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың, син нишлисең, сикер-сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер-йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, җырла-җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр.*

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә һәм тәрбияче ярдәмендә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү. Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү. Монологик сөйләмне үстерү.

1.1.2 Программаның принципларын формалаштыруга якын килү

Программаны формалаштыру принциплары. Программа мәктәпкәчә белем бирүнең федераль белем бирү стандартына туры килә һәм түбәндәге принципларга нигезләнә:

Балачакның төрлелегенә булышлык итү. Бүгенге заман җәмгыять һәм кеше тормышының төрле аспектларында чагылыш тапкан үсә баручы күптөрлелек һәм билгесезлек сыйфатлары белән аерылып тора. Күпсанлы халыкны, этносны, зур территорияне, күптөрле табигый һәм мәдәни дөньяны берләштереп торучы Россия федерациясе кебек күпмилләтле дәүләт шартларында күптөрле иҗтимагый, шәхси, мәдәни, дини, тел, этник, фикерләү, тормыш итү үзенчәлекләренең күптөрлелеге чагылыш таба. Җәмгыятьтә, икътисадта, белем бирүдә, мәдәнияттә үсә баручы мобильлек кешеләрдән ориентлаша белүне, башка кешеләр белән позитив һәм конструктив үзара эшчәнлек оештыра белүне таләп итә. Шушы таләпләргә таянып, Программа төрлелекне белем бирү ресурсы, кыйммәт буларак карый һәм төрлелекне белем бирү процессын баетуда

куллануны кулай дип таба. Белем бирү эшчәнлеге региональ спецификаны, һәр баланың социокультур ситуация үсешен, аның яшь һәм индивидуаль үзенчәлекләрен, аның фикерләү сәләтен исәпкә алып төзелә.

Балачакның үзкыйммәтен һәм уникальлеген кешенең гомүм үсешендә кирәкле этап буларак саклап калу. Балачакның үзкыйммәте – балачакны бер тормыш этабыннан икенче этапка әзерләү түгел, ә балачакны кирәкле бер тормыш периоды итеп аңлау, ягъни баланың бүгенге тормышын ничек бар шулай кабул итү. Бу принцип баланың һәр балачак этабын (нәнилек, иртә һәм мәктәпкәчә балачак) тулыканлы тормыш белән узарга тиешлеген искәртә.

Баланы позитив социальләштерү . Бу принцип баланың өлкәннәр белән һәм башка балалар белән үзара эшчәнлек процессында мәдәни норманы, башка кешеләр белән аралашу, үз-үзеңне тота белү үрнәкләрен үзләштерүне, гаилә, җәмгыять, дәүләт традицияләренә кушылуны күзалдында тота.

Өлкәннәр (əти-әниләр, педагоглар һәм оешманың башка эшчеләре) һәм балалар арасындагы шәхес үстерешле һәм гуманистик характердагы үзара эшчәнлек. Бу принципт баланы шәхес буларак кабул итүне һәм аны ихтирам итүне, аңа игътибарлы булуны күзалдында тота. Ягъни, үзара эшчәнлекнең бу төре баланың төрле яклап уңай үсешенә йогынты ясаучы шарт булып тора.

Балалар һәм өлкәннәр арасындагы үзара эшчәнлек, баланы белем бирү мөнәсәбәтендә тулыканлы субъект итеп тану. Бу принцип программаны тормышка ашырганда балаларның да, өлкәннәрнең дә актив катнашуларын күз алдында тота. Ягъни, һәрбер катнашучы , шөгыль, проект, уен барышында һәм белем бирү процессын планлаштырганда үзеннән шәхси өлеш кертә һәм инициатива белдерә ала. Катнашчылар арасында аралашу диалогик характерда була. Бу принцип балаларга үзләренең караш- фикерләрен әйтә белергә, үзләре үти алырлык җаваплылык алырга, үз позицияләрендә тора белергә мөмкинлек бирүне күзалдында тота.

Оешма һәм гаилә арасындагы үзара эшчәнлек. Бу принцип гаилә кыйммәтен һәм аның традицияләрен ихтирам итүне күздә тота. Оешма эшчеләре баланың гаиләдәге тормыш шартларын белергә, аның проблемаларын аңларга, бала тәрбияләнә торган гаиләнең традицияләрен һәм башка төр кыйммәтләрен ихтирам итәргә тиеш. Программаның эчтәлекле һәм оештыру планнарында гаилә белән үзара эшчәнлекнең төрле формалары карала.

Социальләштерү. Белем бирү, сәламәтлекне саклау оешмалары, балаларның үсешенә һәм белем алуларына өлеш кертүче бүтән партнерлар белән үзара мөнәсәбәт урнаштыру, шулай ук балаларның үсешен баетучы урындагы ресурсларны киң куллану. Программа ниятләгәнчә оешма балаларның гаиләләре белән генә партнерлык мөнәсәбәтләре урнаштырып калмыйча, балаларның социаль һәм мәдәни тәҗрибәсен баетучы, милли традицияләргә (театрлар, музейлар, өстәмә белем бирүче оешмалар), табигатькә туган як тарихына якынайтучы башка оешмалар һәм шәхесләр белән дә партнёрлык мөнәсәбәтләре урнаштыра; бердәм проектлар, экскурсияләр, бәйрәмнәр уздыру, концертларга йөрү, балаларның үзенчәлекле теләкләрен үтәү, кирәк урында психологик – педагогик һәм медицина ярдәме күрсәтү.

Мәктәпкәчә белем бирүне индивидуальләштерү (шәхсиләштерү) – ул баланың сәләтен, омтылышын, мәнфәгатен исәпкә алып, аңа гына хас булган тизлегенең һәм үзенчәлегенең шәхси үсеш траекториясе барлыкка килү белем бирү процессын индивидуальләштерү (шәхсиләштерү) мөмкинлекләрен ача, белем бирү эшчәнлеген нәкъ шулай оештыруны ният итә. Шул ук вакытта бала үзенең белем алу эчтәлеген (күләмен) үзе сайлый ала һәм белем алуның субъектына әйләнә. Бу принципны гамәлгә ашырганда баланың үсешен һәрдаим күзәтеп торырга, аның турында мәгълүмат тупларга һәм аның эшчәнлегенә нәтиҗә ясарга мөһим; балага катлаулы булган шартларда ярдәм итәргә, төрле эшчәнлектә балага сайлап алу мөмкинлеге бирергә; баланың эшлеклегенә мөстәкыйльлегенә, башлап йөрүчәнлегенә аерым игътибар бирергә.

Белем бирүнең яшь адекватлыгы. Бу принцип педагогларга баланың яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып мәктәпкәчә белем бирүнең эчтәлеген һәм методларын сайлап алуны күздә тота.

Мәктәпкәчә яшьтә чишеләсе бурычлар һәм яшь үзенчәлегенә таянып барлык махсус балалар эшчәнлеген куллану мөһим (уен, танып – белү, тикшеренү эшчәнлеге, баланың нәфис – нәфасәти үсешен булдыручы иҗади активлык педагогның эшчәнлеге мотивлашкан (дәлилләнгән) булуы зарур, ул баланың шәһси мәфагәтләрен, үзенчәлеген һәм омтылышын исәпкә алып аның үсешенең психологик кануннарына туры килергә тиеш.

Үстерешле белем бирү. Бу принцип шуны күздә тота ки, баланың мәнфагатен, омтылышын һәм сәләтен исәпкә алып, бу яисә теге эшчәнлекне башкарырлык, эчтәлекне кабул итәрлек актуаль һәм потенциаль мөмкинлекләре булуын исәпкә алып балага белем бирү эчтәлеге тәкъдим ителә. Бу принцип педагогның баланың якын үсеш зонасында эш алып баруын күздә тота, бу баланың күреп торган һәм яшерен мөмкинлеген ачып бирергә, үстерергә ярдәм итә.

Эчтәлекнең тулаемлыгы һәм аерым белем бирү өлкәләренең интеграциясе. Стандартка таянып прграмма балаларның һәръяклап социаль – аралашу, таянып белү, сөйләм үстерү, нәфис – нәфасәти, физик үсешен тәэмин итүне күздә тота. Программаның белем бирү өлкәләренә бүленүе, мәктәп дәресләре моделендә аерым формада итеп һәрбер өлкәнең бала тарафыннан аерым кабул ителүендә түгел. Программаның аерым бүлемнәре арасында күпкырлы бәйләнеш ята: таянып белү өлкәсе сөйләм теле һәм социаль – аралашу белән тыгыз бәйләнгән, нәфис – нәфасәти үсеш танып белү һәм сөйләм теле үсеше белән бер конкрет белем бирү өлкәсенең эчтәлеге башка өлкәләр белән тыгыз бәйләнгән. Белем бирү барышының шулай оештырылган булуы нәниләр һәм мәктәпкәчә яшьтәге балаларның үзенчәлекле үсешенә туры килә.

Программаның максатларын тормышка һәм гамәлгә ашыручы чараларның вариативлыгы чорында максатларның һәм кыйммәтләрнең инвариативлыгы. Бер яктан программа инвариатив кыйммәтләр һәм максатлар куя, хәзерге заманның төрлелеге һәм билгесезлеге арасында маяк булып торырлык кыйммәтләрне һәм максатларны исәпкә алып оешма үзенең төп белем бирү программасын эшкәртергә тиеш була. Икенче яктан принцип оешмага аларга ирешер өчен ысуллар сайлау мөмкинлеге бирә.

Бу ысуллар программаның гамәлгә ашыруның социокультура, географик, климатик шартларын; төркемнәрдә тәрбияләнүчеләрнең составы төрлелеген, аларның үзенчәлеген һәм мәнфагәтен; ата – анларның теләк – таләпләрен; педагогларның мәнфагәтен һәм ихтыяҗларын исәпкә ала.

Программа Оешмага стандартка яраклаштырылган вариатив белем бирү программасын сайлап алу хокукын бирә.

Коммуникативлылык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга әзерләүгә корылган. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтү.

Интеграция һәм дифференциация принцибы – һәр сөйләм төренең үз үзәнчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио-, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзәнчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү;

Күрсәтмәлелекпринцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенең төп чарасы булып торган уен аша үткәрү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Барлык белем бирү өлкәләрен берләштерү (интегральләштерү) принцибы: аралашу, танып-белү, социальләштерү, физик культура, сәламәтлек, хезмәт, иминлек, матур әдәбият, иҗади сәнгать, музыка.

Дәвамчанлык принцибы – балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тоту;

Белем бирүне комплекслы-тематик принципкакорып оештыру;

Белем бирү эшчәнлегенең мотивлашкан булу принцибы- бала материалны үзе өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтыяҗларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәэмин итә. Телне аралашу, уен ситуацияләренә

бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.

Белем бирү эшчәнлегенең дидактик принцибы - гадидән катлаулыга таба бару.

Индивидуальләштерү принцибы - тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тоту.Балаларның яшь үзәнчәлекләрен, мөмкинлекләрен исәпкә алу.

Зурлар төркемендә атнага 20 шәр минутлык 3 эшчәнлек оештырыла. Темалар бер-берсенә бәйләнешле итеп, балаларның яшь үзенчәлекләрен, мөмкинлекләрен искә алып сайланган. Белем бирү эшчәнлекләренең темасы катлауландырылып, кабатлана бара, алар баланың сөйләм телен камилләштерү максатын күздә тотып төзелгән. Һәр теманы йомгаклау өчен, гомумиләштерү эшчәнлеге буларак, анимацион күренешләр дә эшләнгән. Телгә өйрәтүнең төп формасы һәм чарасы булып белем бирү эшчәнлеге алына. Ул системалы рәвештә план буенча үткәрелә, 3 нче белем бирү эшчәнлеге режим моментларында да оештырылырга мөмкин. Планга индивидуаль эш тә кертелә. Өйрәнелгән сүзләр, сүзтезмәләр, диалоглар эшчәнлектән тыш уен вакытларында активлаштырыла һәм ныгытыла, көндәлек аралашуда кулланыла. Яңа сүзләрне, сүзтезмәләрне, ситуацияләрне балалар аңламаган очракта, тәрбияче рус телендә сөйли. Балаларга темадан тыш артык сүзләр, уеннар, җырлар, шигырьләр төп программаны үзләштергән очракта бирелә. Бала татар телендә сүзне дөрес әйтмәгән очракта, тәрбияче баланы тыңлап сүзнең дөрес үрнәген бирә. Балалардан авазларның дөрес әйтелешен катгый таләп итмәскә кирәк. Тәрбияче сөйләмендә акцент, җирле диалект, аваз кимчелекләре булмаска тиеш. Тәрбияче сүзлек белән эшләгәндә татар һәм рус телләре өчен уртак сүзләргә таяна ала. Тәрбияче үзенең эшенә иҗади якын килергә, төрле алымнар, чаралар эзләп, аларны кулланырга тиеш. Укыту-методик комплекты кысаларында, лексик минимумны үзләштергән очракта, эшчәнлектә планлаштырылган уеннарның эчтәлеген үзгәртү, яңа алымнар кертү, баету хуплана. Төркемнәрдә балаларның һәм тәрбиячеләрнең татар телендә аралашулары һәрдаим булырга тиеш. Эшчәнлектә өйрәнелгән тел материалы, режим моментларында, уен эшчәнлеге аша (ситуатив күнегүләр,сюжетлы-рольле уеннар, үстерелешле диалоглар, сәхнәләштерү һ. б.) ныгытыла. Рус телле балаларны татарча сөйләшергә өйрәткәндә балалар бакчасы коллективы һәм әти-әниләрнең бердәм позициядә булуы уңай нәтиҗә бирә.

Мәктәпкә хәзерлек төркемендә атнага 30 ар минутлык 3 эшчәнлек оештырыла.Шөгыльләргә зурлар торкеменә куелган таләпләр куела. Өстәлеп, пиктограммалар мәктәпкә әзерлек төркемендә, яңа сүзләр (фигыльләр) белән беренче тапкыр таныштырганда кулланыла.

1.1.3. Программаны тормышка ашыруда мөһим билгеләр

Балалар бакчасында 1 сөйләм үсеше гомуми җитлекмәгән (ОНР) мәктәкәчә яшьтәге № 8 төркем бар. Алардагы үзенчәлекләр түбәндәге таблицаларда күренә.

3-төркем мәктәпкәчә яшьтәге балалар №5

Төркемдә тәрбияләнүчеләрнең гаиләләре турында мәгълүмат:

Билгеләр	Саны 8 төркем	Мәктәпкәчә белем бирү учреждениесендәге	Саны 5 төркем	Мәктәпкәчә белем бирү учреждениесендәге балаларның гомуми

		балаларның гомуми санынннан гаилә өлеше 1 төркем		санынннан гаилә өлеше 1 төркем
Балаларның гомуми саны	17	4.6%	30	30,9%
Тулы гаиләдә яшәүчеләр:	14	3.7%	29	8.9%
Тулы булмаган гаиләдә яшәүчеләр:	3	0.9%	1	0.3%
Күп балалы гаиләдә яшәүчеләр:	3	0.9%	2	0.6%
Проблемалы гаиләдә яшәүчеләр:	0		0	0
Опекун гаиләсендә яшәүчеләр:	0		0	0
Этник гаиләдә яшәүчеләр:	0	0	1	0.3%
Катнаш гаиләләрдә яшәүчеләр:	1	0.3%	5	1.5%
Рус гаиләләрендә яшәүчеләр:	6	1.9%	9	2.8%
Татар гаиләләрендә яшәүчеләр:	8	5,6%	15	2.5%

Балалар бакчасында 2 зурлар төркеме. Алардагы үзенчәлекләр түбәндәге таблицаларда күренә.
№9, 11 төркемдә тәрбияләнүчеләрнең гаиләләре турында мәгълүмат:

Билгеләр	Саны 9 төркем	Мәктәпкәчә белем бирү учреждениесендәге балаларның гомуми санынннан гаилә өлеше 1 төркем	Саны 11 төркем	Мәктәпкәчә белем бирү учреждениесендәге балаларның гомуми санынннан гаилә өлеше 1 төркем
Балаларның гомуми саны	26	9.3 %	26	9.3%
Тулы гаиләдә яшәүчеләр:	22	8.0%	26	9.3%
Тулы булмаган гаиләдә яшәүчеләр:	4	1.2%	0	0
Күп балалы гаиләдә яшәүчеләр:	7	2.2%	3	0.9%
Проблемалы гаиләдә яшәүчеләр:	0	0	0	0
Опекун гаиләсендә яшәүчеләр:	0	0	0	0
Этник гаиләдә яшәүчеләр:	2	0.6%	2	0.6%
Катнаш гаиләләрдә яшәүчеләр:	6	1.6%	4	1.2%
Рус гаиләләрендә яшәүчеләр:	12	3.7%	22	6.8%
Татар гаиләләрендә яшәүчеләр:	10	3.%	4	1.2%

№7 уртанчылар төркемдә тәрбияләнүчеләрнең гаиләләре турында мәгълүмат:

Билгеләр	Саны 7 төркем	Мәктәпкәчә белем бирү учреждениесендәге балаларның гомуми санынан гаилә өлеше 1 төркем
Балаларның гомуми саны	29	8.9%
Тулы гаиләдә яшәүчеләр:	28	8.6%
Тулы булмаган гаиләдә яшәүчеләр:	1	0.3%
Күп балалы гаиләдә яшәүчеләр:	2	0.6%
Проблемалы гаиләдә яшәүчеләр:	0	
Опекун гаиләсендә яшәүчеләр:	0	
Этник гаиләдә яшәүчеләр:	2	0.6%
Катнаш гаиләләрдә яшәүчеләр:	6	1.8%
Рус гаиләләрендә яшәүчеләр:	17	5.2%
Татар гаиләләрендә яшәүчеләр:	4	1.2%

1.2. Балаларның яшь үзенчәлекләре.

4 яшьтән 5 яшькә кадәр булган төркем балаларының яшь үзенчәлекләре характеристикасы

Уртанчылар төркеме балаларының уен эшчәнлегендә рольләрнең үзара тәэсире күренә башлый. Балаларның бирелгән рольдән үзләрен аерым итеп күрә башлауларын күрсәтә.Уен барышында рольләр аларның үзләре өчен дип түгел, ә уенның эчтәлеге өчен үзгәрү кичерәләр.Уенның һәм чынбарлыкның үзара тәэсиренең бүленүе килеп чыга.
Иҗади-сәнгать эшчәнлеге зур үсеш кичерә. Рәсемнәр предметлы һәм детальләштерелгән була башлый. Кешенең график сүрәте баш, гәүдә, күзләр, борын, авыз, чәчләр, ә кайчакта кием һәм аның кайбер детальләре булуы белән характерлана. Рәсем ясауның техник ягы камилләшә бара. Балалар төп геометрик фигураларның сүрәтен ясый, кайчы белән кисә, фигураларны кәгазьгә ябыштыра ала башлый.
Констукторлаштыру катлаулана бара. Биш-алты детальдән торган төзелеш корылмалары барлыкка килә. Үзләре уйлап тапкан консрукцияләрне төзи белү , шулай ук чираттагы эшчәнлекне планлаштыра белү формалаша..
Баланың хәрәкәтләнү сферасы эре һәм вак моторикада уңай үзгәрешләр белән характерлана. Җитезлек, хәрәкәтләрнең координатив булуы үсеш ала.Кече яшьтәгеләргә караганда уртанчы яшьтәге балалар әйбәтрәк итеп тигезлек саклый һәм зур булмаган киртәләрне атлап чыга алалар. Туп белән булган уеннар катлаулана бара.

Уртанчылар төркемендә уку елы ахырында предметларны кабул итү киң үсеш ала. Балалар предметларның бу яисә теге формага охшаш икәнлеген ачык итеп әйтергә сәләтле була башлыйлар. Катлаулы объектлардан гади формаларны аерып бирә һәм гади формаларны катлаулы объектларга кире куша алалар.

Сенсор сыйфаты буенча предметларны төркемнәргә аера белә башлыйлар. Катлаулы объетлардан гади формаларны аерып бирә һәм гади формаларны катлаулы объектларга кире куша алалар.

Сенсор сыйфаты буенча предметларны төркемнәргә аера белә башлыйлар, мәсәлән: зурлыгы һәм төсе буенча ; биеклек, озынлык һәм киңлек параметрларын аерып күрсәтәләр. Тирә-юньдә ориентлашу камилләшә бара.

Хәтер сәләте үсеш ала башлый. Җиде- сигез предмет исемен җиңел үзләштерәләр.

Ирекле игътибарлылык барлыкка килә башлый: балалар алга куелган мәсьәләне истә калдыру юлы белән кабул итергә, олылар кушкан йомышларны хәтерләргә, зур булмаган шигырьләрне ятларга сәләтле була башлыйлар һ.б.

Образлы фикер йөртү үсеш ала башлый. Балалар авыр булмаган мәсьәләрне чишү өчен гади схематик сүрәт кулланырга сәләтле була башлыйлар. Мәктәпкәчә яшьтәге балалар схема буенча төзергә, лабиринт мәсьәләләр чишәргә булдыралар.

Балалар объектларның тирә-юньдә урнашу тәртибе буенча аларның бер-берсенә тәэсир итүе нәтиҗәсендә нәрсә барлыкка килүен әйтеп бирә алалар ; шуңа да карамастан аларга бүтән күзәтүче урынына басу бик авыр бирелә һәм эчке фикерләүдә образның үзгәрүе кабул ителми.

Бу яшьтәге балалар өчен Ж. Пиаженың билгеле булган фенамены характерлы: сан, күләм һәм зурлыкның саклануы. Мәсәлән , өч кара түгәрәк һәм җиде кәгазь ак түгәрәк тәгъдим итеп сорасаң: «кайсы түгәрәк күбрәк –кара яки ак?» ; , күбесе «ак түгәрәк күбрәк дип җавап бирәчәк. Ә инде «кайсы түгәрәк күбрәк -ак яки кара кәгазь?» дип сорасаң , җавап шул ук булачак: «аклар күбрәк» .

Уйлап чыгару сәләте үсеш алуын дәвам итә.

Оригинальлелек һәм ирекләлек.

Оригинальлелек һәм ирекләлек формалаша. Балалар бирелгән темага үзлектән кечкенә әкият уйлап чыгарырга сәләтле.

Ныклы игътибарлылык үсеш ала. Бала инде унбиш-егерме минут буенча бик бирелеп эшчәнлек вакытында үтәлергә тиешле шартны хәтерендә сакларга сәләтле.

Мәктәпкәчә урта яшьтәге балада авазларның әйтелеше һәм дикция яхшыра .Сөйләм теле баланың активлыгын билгели башлый. Алар хайваннарның тавышларын шактый уңышлы кабатлый , төрле персонажларның интонациясен аера белә башлыйлар. Сөйләмдәге рифмалар , ритмик төзелеш кызыксыну уята.

Сөйләмнең грамматик ягы да үсеш ала. Мәктәпкәчә балалар грамматика кагыйдәләренә таянып сүзләр иҗат итү белән шөгыльләнәләр. Баланың сөйләме бер-берсе белән аралашканда ситуатив рәвешендә характерланса, олылар белән аралашканда сөйләм ситуатив булудан арына бара.

Баланың һәм олы кешенең аралашуы үзгәреш кичерә. Аралашу конкрет ситуация кысаларыннан чыга бара. Танып белергә тырышу аралашуның төп чарасы булла башлый . Аралашу барышында алынган информация бала аңы өчен катлаулы һәм авыр булган очракта да, ул аңарда кызыксыну уята.

Балада олылар тарфыннан үзенә карата хөрмәт хисе тою теләге формалаша, олы кешенең матавы бала өчен бик мөһим була башлый. Шуңа күрә кисәтүләргә карата балада бик нык үпкә барлыкка килә. Бик нык үпкәләүчәнлек – бу яшьтәгеләрнең феномены.

Яшьтәшләре арасында үзара мөнәсәбәтләр сайланышлы характер ала, ул бер балага икенчесенә караганда өстенлек бирүдә күренә. Уеннар барышында алыштыргысыз партнерлар барлыкка килә. Төркемдә лидерлар аерылып чыга башлый. Үзара ярышу үзен бүтәннәр

белән чагыштыру өчен мөһим . Ул баланың «мин» образына , аның детальләшүенә китерә. Бу яшьтәгеләрнең иң төп үһышы- уен эшчәнлегенең үсеше ; рольдәге һәм чынбарлыктагы үзара тәэсир барлыкка килү.

Үзләре уйлап чыгарган һәм планлаштырган конструкторлаштыру; предметларны кабул итүнең камилләшүе; образлы фикер йөртүнең һәм күзаллауның үсеше; таныш-белү позициясенең үзәктә булуы; хәтер сәләте; игътибарлылык, сөйләм теле үсеше; таныш-белунең мотивлашуы; предметларны кабул итүнең камилләшүе; олыларның үзен хөрмәт итһләренә ирешү теләге формалашуы; үпкәләүчәнлек ; конкурентлашу; яшьтәшләре белән ярышу. «мин» образының үсеш алуы белән бәйле.

5-6 яшьлек балаларның психик үсешенең яшь үзенчәлекләре

Алтынчы яшьтәге балалар уен башланганчы рольләрне бүлешә һәм эш-угамәлләрне яраклаштырып төзи беләләр.Уендагы мөнәсәбәтләр эчтәлек һәм интонация ягыннан алган рольгә туры килүче сөйләм белән үрелеп бара. Балаларның реаль мөнәсәбәтләре вакытындагы сөйләм рольдәге сөйләмнән аерыла. Рольләрне бүлешкәндә, рольләр арасындагы субординация белән бәйләнгән каршылыклар килеп чыгарга мөмкин. Балаларның уендагы эш-гамәләре күптөрлеләнә.

Бу яшьтәге балаларның сынлы сәнгать белән кызыксынулары аеруча көчәя. Алар бик еш рәсем ясый башлыйлар. Рәсем сюжетлы характер ала, күп тапкыр кабатланучы аз гына яки җитди үзгәрешләр булган сюжетлар бик еш очрый.

Конструкцияләү бу эшчәнлек өчен шартларны анализлый белүләре белән характерлана. Балалар агач конструктор детальләрен кулланалар һәм атыйлар.Үрнәк төзелешне гомуми ысул белән тикшерә беләләр.Төзисе корылманың төп өлешләрен күрсәтә алалар.Күмәк эшчәнлек барышында конструкцияләү барлыкка килә.Төсне, форма һәм зурлыкны, предметларның төзелешен аңлау, кабул итү камилләшә бара.

Балаларның күзаллаулары системалаштырыла. Балалар төп төсләрне һәм төсмерләрен дә,шулай ук турыпочмаклык,овал, өчпочмакның формаларын да аералар һәм атыйлар. Бер дистә предметны зурлыклары буенча рәткә төзеп куя алалар.

Зурлар төркемендә образлы фикер йөртү үсеше дәвам итә. Логик сөйләмле фикерләүнең нигезе булган гомумиләштерү сәләте камилләшә бара. Бу яшьтә уйлап чыгару сәләте үсү балаларга шактый оригиналь һәм эзлекле киңәйтелгән хикәяләр уйлап чыгарырга мөмкинлек бирә. Балаларның игътибар тотрыклылыгы үсә. Ирексез игътибардан аңлы игътибарга күчү күзәтелә.

Сөйләм, шул исәптән аның аваз ягы камилләшү дәвам итә. Балалар сызгырулы,чыҗылдаулы һәм сонор авазларны дөрес әйтә башлыйлар.Сөйләмнең сәнгатьлелеге үсә, грамматик төзелеше камилләшә.

Балалар барлык сүз төркемнәрен кулланалар, сүз уйлап чыгару белән актив шөгыльләнәләр. Сүз байлыклары арта. Балалар эчтәлекне дә, рәсемнәр буенча да мөһимен генә түгел,ә детальләрне дә кертеп сөйли ала башлыйлар. Бу яшьнең казанышлары түбәндәгеләр белән характерлана: уен эшчәнлегендә рольләр бүлешү; уен пространствосын төзи белү; югары нәтиҗәлеге белән аерылып торган рәсем эшчәнлегенең алга таба үсеше; конструкцияләүдә үрнәкне карап гомумиләштерә белү.

Зиһенгә алу объектларының катлаулы формаларын анализлау белән характерлана; фикерләү чараларын үзләштерү белән бергә фикер йөртү сәләте үсә, гомумиләштерү күнекмәләре, уйлап чыгару сәләте, тотрыклы игътибар, сөйләм, ***Мин*** образы үсә.

6-7 яшьлек балаларның психик үсешенең яшь үзенчәлекләре

Сюжетлы-рольле уеннарда җиденче яшькә чыккан балалар өлкәннәрнең әһәмиятле тормыш вакыйгаларын чагылдыручы катлаулы мөнәсәбәтләрен үзләштерә башлыйлар. Мәсәлән, туй, бала туу, авыру, эшкә урнашу һ.б. Уен элементлары катлаулана, олы кешегә һәрвакытта да

ачылып бетми торган мәгънә ала бара. Уен пространствосы катлаулана. Анда берничә үзәк булып, һәркайсының үз сюжет сызыгы була. Шул ук вакытта балалар бергә уйнаган иптәшләренең үз-үзләрен тотышын барлык уен пространствосы буйлап күздән ычкындырмаска һәм кирәк вакытта уенның урынына бәйле рәвештә үзгәртергә сәләтлеләр. Мәсәлән, бала кибетчегә сатып алучы буларак кына түгел, ә сатып алучы әни яки сатып алучы шофер буларак мөрәҗәгать итә.

Рольне башкару рәвеше рольнең үзе белән генә түгел, ә бу рольнең уен пространствосьгадагы урыны белән дә билгеләнә. Мәсәлән, автобус йөртүче ролендә бала пассажирлар өстеннән командалык итә һәм шул ук вакытта ЮХИДИ инспекторына буйсына. Әгәр дә уен логикасы яңа роль барлыкка килүен таләп итсә, бала, уен барышында үз ролен саклаган хәлдә, яна рольне үз өстенә алырга мөмкин. Балалар теге яки бу уенчының ролен ничек башкаруына аңлатма бирә алалар.

Балаларның сынлы сәнгать эшчәнлегендә әйләнә-тирә тормыштан һәм әдәби әсәрләрдән алып сурәтләгән образлары катлаулана бара. Рәсемнәр детальләшкәнрәк характер ала, аларның буяулар гаммасы байый. Кызлар һәм малайлар рәсемнәре арасында аермалык күзгә ташлана. Малайлар бик теләп техника, галәм, сугыш хәрәкәтләре һ.б. ясыйлар. Кызлар, гадәттә, хатын-кыз образларын сурәтлиләр: принцессалар, балериналар, модельләр һ.б. Еш кына көнкүреш сюжетлары да очрый: әнисе һәм кызы, бүлмә күренеше һ.б. Педагогик яктан дөрес якын килгәндә, балаларда сынлы сәнгать өлкәсендә иҗади сәләт формалаштырырга мөмкин. Кеше сурәте тагын да детальләшкән һәм пропорциональ була бара. Күзләр, авыз, борын, кашлар, ияк ясала, кул бармаклары да барлыкка килә. Киемнәре төрле детальләр белән бизәлергә мөмкин.

Мәктәпкә хәзерлек төркеме балалары төзү материалларыннан конструкцияләрне шактый югары дәрәҗәдә үзләштерәләр. Алар сурәтләрне, шулай ук корылмаларны анализлауның гомуми алымнарын иркен үзләштерәләр, аерым детальләрнең төп конструктив үзенчәлекләрен анализлап кына калмыйча, күләмле таныш предметлар белән охшатып, аларныц формасын да билгели алалар. Ирекле корылмалар симметрияле һәм пропорциональ була башлый, аларны төзү күреп ориентлашу нигезендә тормышка ашырыла. Балалар корылманын нинди эзлеклелектә төзеләчәген һәм аның өчен нинди материал кирәк буласын бик яхшы күзаллыйлар һәм үзләре уйлап чыгарып яки уенның шарты буенча шактый катлаулы корылмаларны төзи алалар.

Бу яшьтә балалар инде кәгазь битен бөкләүнең катлаулы формаларын үзләштерә һәм үз формаларын уйлап чыгаралар, ләкин моның өчен аларны махсус өйрәтергә кирәк. Эшчәнлекнең бу төре балаларның тирә-юньне күзаллауларын тирәнәйтү өчен бик зур әһәмияткә ия.

Табигый материалдан конструкцияләү катлаулана. Балалар алдан уйлап, төрле мөнәсәбәтләрне чагылдырган, кеше һәм хайван фигуралары кергән бербөтен композицияләр төзиләр.

Кабул итү сәләте үсә, ләкин балалар һәрвакытта да әйбернең берничә төрле билгесен берьюлы исәпкә алын бетерә алмыйлар. Образлы фикерләү сәләте үсә, ләкин үлчәм мөнәсәбәтләрен кабаттан торгызу бала өчен авырлык тудыра. Моны тикшереп карыйк. Балаларга төрле урында 9 нокта ясалган үрнәкне яңадан ясарга кушабыз. Кагыйдә буларак, балалар рәсемендәге нокталар, рәсемнәрне бер-берсе өстенә салганда, үрнәктәге нокталар белән туры килми.

Гомумиләштерү һәм фикер йөртү күнекмәләре үсү дәвам итә, ләкин алар күп очракта ситуациянең күрсәтмә билгеләре белән чикләнәләр. Уйлап чыгару сәләте дә үсә, ләкин бу зурлар төркеме белән чагыштырганда, шактый түбән. Моны төрле йогынтылар белән, бигрәк тә балаларның образларын бертөрлегә әйләндерүче массакүләм мәгълүмат чаралары йогынтысы белән аңлатырга була.

Балаларның игътибарлылыгы арта бара. Алар кайбер эшчәнлек вакытында 30 ар минут игътибарларын туплап утыра алалар.

Балаларның сөйләме, аның аваз ягы, грамматик төзелеше, лексикасы үсә. Бәйләнешле сөйләмнәре дә шомара. Сөйләмнең бу яшьтә формалаша торган гомумиләштерү характеры да чагыла. Балалар актив рәвештә гомумиләштерүче исемнәр, синонимнар, антонимнар, сыйфатлар һ.б. куллана башлыйлар.

Дөрес оештырылган белем бирү процессы нәтиҗәсендә балаларда диалогик сөйләм һәм монологик сөйләмнең кайбер төрләре үсә. Мәктәпкә хәзерлек төркемендә мәктәпкәчә яшь чоры тәмамлана. Балалар кешелек культурасының аерылгысыз өлеше булган әйберләр дөньясы белән танышалар; кешеләр белән позитив аралашу формаларын үзләштерәләр; укучы позициясе формалаша.

Мәктәпкәчә яшьнең ахырына бала шактый югары дәрәҗәдәге танып белүчәнлеккә һәм шәхес буларак үсешкә ия була. Бу сыйфатлар аның киләчәктә мәктәптә уңышлы укуын тәэмин итә.

1.3. Көтелгән нәтиҗәләр

- Өйрәнелгән эчтәлек нигезендә әңгәмәдәшең белән контакт урнаштыра, сорау куя, җавап бирә, кире кага, раслый белү;
- Программада күрсәтелгән темалар буенча тәрбиячснең сорауларына жавап һәм сораулар куя белү;
- Бирелгән үрнәк диалоглар буенча охшаш диалоглар төзү, әңгәмәдә катнаша алу; терәк схемалар кулланып, ситуация буенча әңгәмә кора белү.

Мәктәпкәчә яшьтәге балалар эмоциональ, хәрәкәтчән, тиз арыйлар. Бала материалны үзе өчен кызык булса гына,үзенең шәхси ихтыяҗларына туры килсә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти, фантастик сюжетлар, кызыклы геройлар белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын ойрәнүнең мотивлашкан булуын тәэмин итә. Материалны кат-кат кабатлап, ятлап өйрәнүгә караганда, аралашу ситуацияләрендә сөйләм бурычына тәңгәл килгән лексик – грамматик материалны балаларның мөстәкыйль комбинацияләп сөйләшүе – тел өйрәнү өчен күп мәртәбә нәтиҗәлерәк алым.Димәк, эчтәлектә аралашу ситуацияләре һәм ситуатив күнегүләр системасы булу мәҗбүр.

Телне аралашу ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен шундук тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм тел өйрәнү процессының мотивлашкан булуын тәэмин ителә. Икенче телне өйрәнү вакытында бала, ихтыярсыз рәвештә, лингвистик материалны ана теле күренешләре белән чагыштыра. Бу – телне үзләштерү процессын җиңеләйтә. Димәк, һәр шөгыльгә программа материалын сайлаганда, балаларның ана теле буенча белемнәр системасын исәпкә алу зарур. Шөгыльләрдә ситуатив күнегүләрнең рус һәм татар телендә бирелүе балаларның белем сыйфатын күтәрүгә зур этәргеч булып тора. Комплектларның төп максаты балаларны аралашуга өйрәтү.

Баланың сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча түбәндәге белемнәргә ия булуы күздә тотыла.

<u>Зурлар төркеме</u> балалары ел дәвамында 45 сүз аңлый, үзләштерә. **Актив сүзләр:** кишер, нинди, баллы, ничә, суган, бәрәңге, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз).

Пассив сүзләр: бу нәрсә?, хәерле көн, нәрсә бар? күп (7 сүз)

Шуның өстенә алар, уртанчылар төркемендә өйрәнгән сүзләргә таянып (62 сүз), үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта 107 сүз кулланып татар телендә аралашуны аңлыйлар, кайберләре үзләре аралашалар.

Ирешелгән нәтиҗәләр:

Гади сорауларны аңлап җавап бирәләр, мөрәҗәгать итә beləләр; тәрбияче ярдәме белән сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә,боерык фигыльләрне сөйләмдә аңлап, дөрес кулланалар; “Уйный-уйный үсәбез” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” **, “**Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана беләләр, сөйләм күнекмәләре, яңа сүзләр хисабына сүз байлыклары, санау күнекмәләре бар. Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап

бирәләр. Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләрне аңлыйлар, урынлы кулланалар. Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә дөрес кулланалар. Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен өлкәннәр ярдәмендә үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана беләләр.
Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр: сүз байлыгы аз булу; бирелгән лексиканы ишетеп аңлый, куллана белмәүләре; сорауларны аңлый, мөстәкыйль рәвештә сорау куя белмәүләре; сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана алмаулары.

<u>Мәктәпкә әзерлек төркеме балалары</u> ел дәвамында 60 сүз аңлый, үзләштерә. Шуның өстенә алар уртанчылар, зурлар төркемендә өйрәнгән сүзләргә таянып аралашалар (62+45 сүз). Мәктәпкә киткәндә балалар барлыгы, мөмкинлекләренә карап, 167 сүз үзләштерергә тиеш.
Укыту-методик кулланма (УМК “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар”) нигезендә мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен ликсмк минимум (6-7яшь):
Актив сүзләр: син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем? бу нәрсә? нишли?, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?,сикер, сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер, йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, җырла, җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр (58 сүз)
Пассив сүзләр: нәрсә яратасың? (2 сүз)
Мәктәпкә әзерлек төркеме балалары Хәлләр ничек? Нинди? Ничә? Нәрсә кирәк? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә?Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? сорауларын бер-берсенә һәм зурларга мөмкинлекләренә карап бирә белергә һәм аларга җавап бирергә; “Кибет”, “Командир”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Телефоннан сөйләшәбез” кебек уеннарны өлкәннәр ярдәмендә, мөмкинлекләренә карап мөстәкыйль рәвештә оештырырга һәм уйнарга, аралашырга тиеш.
Ирешелгән нәтиҗәләр:
Сөйләмне мөмкинлекләренә карап аралашу чарасы буларак файдалана беләләр; диалогик һәм монологик сөйләм күнекмәләре бар.
Өлкәннәр ярдәме белән, мөмкинлекләренә карап мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә беләләр; бер-берсе һәм өлкәннәр белән 167 сүз кулланып татар телендә актив аралашалар. “Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” **, “**Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”, “Танышу”, “Тату гаилә”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафега барабыз”, “Күңелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күңелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без әкият яратабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып – белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана беләләр, сөйләм күнекмәләре бар.
Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә беләләр.Фигыльләрне урынлы кулланалар. Җырлар, шигырьләр беләләр.
Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:
Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы аз.булу. Бирелгән лексиканы диалогик һәм монологик сөйләмдә куллана алмаулары. “Бу кем?”, “Бу нәрсә?”, “Нәрсә кирәк?”, “Нинди?”, “Ничә?”, “Нишли?”, “Син нишлисең?” “Кая барасың?” сорауларын мөстәкыйль рәвештә куя белмәүләре. Фигыльләрне урынлы куллана белмәүләре.

1.4.Программа буенча белем бирү эшчәнлегендә үстерешле сыйфатны бәяләү

Балаларның татар телендә аңлау һәм сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен уку елы башында (сентябрь ае) һәм уку елы ахырында (апрель аенда) тикшерелә.

Тикшерүне һәр бала белән аерым, 1–2 бала катнашында, ә йомгаклау эшчәнлеге булганда барлык балалар белән бергә дә үткәрергә була. Тикшерү вакыты 10-15 минутан артмаска тиеш.

Биремнәр балаларның яшь үзенчәлекләрен, аңлау һәм сөйләү мөмкинлекләрен исәпкә алып үткәрелә, уен-бирем рус телендә аңлатыла. Биремнәр мавыктыргыч һәм кызыклы булырга тиеш. Сораулар ачык, төгәл итеп, интонация белән бирелә. Тикшерүче балаларның җавабын тыңлаганда елмаеп, кирәк булса җавапны дөресләп, бала әйтә алмаганда булышырга тиеш.

Тикшерү барышында яңа материал бирелми. Тикшерүне эш дәфтәрләре, таратма, күрсәтмә рәсемнәр, интерактив тактада, проекцион техника экранында уеннар кулланып үткәрергә дә була.

Биремнәр, уеннар өчен кирәк булган күрсәтмәлелек алдан әзерләнеп куелган булырга тиеш. Тикшерүче һәр биремгә аерым балл куеп бара. Тикшерү ахырында баллар саны кушыла һәм 5 кә бүленә. Шулай итеп, гомуми нәтиҗә ясала.

Уку елы башында зурлар төркеме балаларының “Минем өем” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

№	Баланың исеме, фамилиясе	**Биремнәр**						**Нәтиҗә**	
		1	**2**	**3**	**4**		**5**	**баллар**	**дәрәҗә**
		“Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча дүрт – биш рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)		Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”)	Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч)	Тирә - юньдәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану.	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкарь иү, раслау)		

1.	Коля							
2.	Оля							

Нәтиҗәләрне билгеләү	
Югары дәрәҗә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, сорауларга җавап бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, аралашуда бик үк актив түгел.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1 дән 2 гә кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

Балаларның татар телендә аралаша белү дәрәҗәсен (мониторинг) тикшергәндә кулланырга мөмкин булган биремнәр.

1. “**Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.**

1. Дидактик уен. "Бу кем?" *(I вариант)*

(Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай)

Уен эчтәлеге: Өй рәсеме. Өй тирәсендә гаилә әгъзалары рәсемнәре (комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр). Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: Бу кем? ("Әни"...).

2. Дидиктик уен "Кем юк?" *(II вариант)*

(Лексика шул ук).Уен шул ук рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче бер рәсемне алып куя. Баладан сорый: "Кем юк?" ("Әби"...)

Уенны интерактив тактада да, бала белән бала арасында диалог формасында да үткәрергә була)

3. Дидактик уен "Кәрзиндә нәрсә бар?"

(Лексика: ипи, алма, сөт, чәй)

Уен эчтәлеге: Мияу кәрзин белән ашамлыклар алып килгән. Мияу ашамлык муляжларына күрсәтә, исемен сорый: "Бу нәрсә?" ("Алма"...)

4. Дидактик уен "Нәрсә юк?"

Мияу бер ашамлык муляжын яшереп куя: "Нәрсә юк?". Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. ("Алма"...) Уенны рәсемнәр кулланып та үткәреп була.

5. Дидактик уен "Мин әйтәм, син күрсәт һәм әйт"

(Лексика: әти, әни, кыз, малай, әби, бабай; куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи, ипи, алма, сөт, чәй).

Уен эчтәлеге: Балага уенчык яисә уенчык рәсемнәре бирелә. Бала, тәрбияче әйткән уенчыкны яисә уенчык рәсемен табып күсәтергә һәм исемен кабатлап әйтергә тиеш.

6. Дидактик уен "Исемен әйтсәң бирәм"

(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)

Уен эчтәлеге: Тәрбияче өстәлендә уенчыклар яисә рәсемнәр. Тәрбияче балага уенчыкны(рәсемне) күрсәтә, сорый: "Бу нәрсә?"- "Алма"... ; "Бу кем?"-"Әти"... Бала уенчык исемен дөрес әйтсә аңа уенчыклар, яисә таратма рәсемнәр бирелә.

7. Дидактик уен "Серле янчык"
(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)
Уен эчтәлеге: Балага уенчыклар күрсәтелә, исемнәрен әйтеп янчыкка салына. Бала янчыктагы уенчыкны капшап исемен әйтә, алып күрсәтә.
8. Дидактик уен "Әйе-юк"
Сүзнең дөрес үзләштерелүен тикшерү йөзеннән (аңлап яки аңламыйча әйтү) төрле вариантта сораулар бирелә: "Бу нәрсә?" - "Аю"...; "Бу аю?" - "Әйе, аю"...; "Бу куян?" - "Юк, песи"...
Югары балл (2.7-3) — сүз байлыгы җитәрлек, уенчык, әйберләрне үзлектән, аңлап дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә.
Уртача балл (2-2,6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.
Уртачадан түбән балл (1-2) - аңлый, русча җавап бирә.
2. Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”).
Ситуатив күнегүләр:

а) Ситуатив күнегү “Куян аюга кунакка килә”. Ул ишектән кергәндә аюга нәрсә әйтә? (Ничек исәнләшә?), "Исәнме аю".
б) Ситуатив күнегү “Куян аюда кунакта булды”. Ишектән чыгып киткәндә куян аю белән ничек саубуллаша? (Нәрсә әйтә?) "Сау бул, аю".
в) Уен ситуациясе "Кунак сыйлау". Акбайда (Мияуда) кунакта.
Тәрбияче Акбай (Мияу) ролендә. Ул баланы, ашамлык, җиләк-җимеш (алма, груша, банан һ.б.) муляжлары белән "сыйлый". Тәрбияче баланың "рәхмәт" әйтә белүен билгели.
г) Уен ситуациясе "Дустыңны сыйла". Балаларны парлаштырып бер-берсен сыйларга тәкъдим итү. Рәхмәт әйтә белүләрен билгеләү.
д) Ситуатив күнегү "Акбайга ("Мияуга", "Курчакка", "Дустына") уенчык бүләк ит".
Югары балл (2,7-3) - бала ситуацияләрдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.
Уртача балл (2-2.6) - тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.
Уртачадан түбән (1-2) - аңлый, сорауга җавапны русча әйтә.
3. Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч).
1. Сүзле уен "Мин әйтәм - син эшлә" ("Командир").
2. Сүзле уен "Шаян уенчыклар" (Уен баланың боерыкларны аңлы рәвештә үтәвен тикшерү өчен бирелә. Уенның эчтәлеге: Тәрбияче уенчыкка боерык бирә, мәсәлән: Утыр! Ә уенчык “ашый” башлый. Бала боерыкны дөрес итеп үтәп күрсәтә).
Югары дәрәҗә (2,7-3) - бала боерыкны аңлап, дөрес үти.
Уртача дәрәҗә (2-2,6) - ялгыша.
Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - татарча аңламый, боерыкларны үтәми.
4.Тирә-юньдәге предметларның сыйфат билгеләрен, күләмен белдерә торган сүзләрне аңлап сөйләмдә куллану.
1. Дидактик уен "Уенчык нинди?" (зур, кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур).
Уен эчтәлеге: зур-кечкенә уенчыклар күрсәтелә. Тәрбияченең "Нинди?" соравына бала уенчыкның исемен сыйфат билгесе белән әйтергә тиеш. Нинди курчак? - Зур (кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур) курчак.
Эш дәфтәрендәге 11 нче биремне кулланып була.
2. Дидактик уен "Тап, күрсәт һәм әйт" (чиста, пычрак).
Комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче әйткән рәсемне бала табып күрсәтә, әйтә.("Чиста туп", "Пычрак аю"...).

Эш дәфтәрендәге 13 нче биремне кулланып була.

3.Дидактик уен "Курчакка бүләк".

Тәрбияче зур курчакка- зур туп, кечкенә курчакка- кечкенә туп бүләк итәргә куша. “ Мә, зур туп ", “Мә, кечкенә туп".

4.Дидактик уен "Дөрес сана".

Санау күнекмәләрен билгеләү (1-5 кадәр). Тәрбияче уенчыклар, муляжлар санарга тәкъдим итә. Төркемдәге балаларны да санарга була. "Ничә малай?", "Ничә кыз?".

5.Дидактик уен "Ничә?".

Санау күнекмәләрен тикшерү өчен шулай ук, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне дә кулланып була.

- Ничә туп? - Биш туп.

Югары дәрәҗә (2,7-3) - әйберләрнең сыйфат билгеләрен, күләмен исем белән кушып дөрес әйтә.

Уртача дәрәҗә (2-2.6) - 1-2 билгесен әйтә.

Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2) - әйберләрнең билгеләрен, күләмен рус телендә әйтә.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау).

1. Уен ситуациясе "Әйдәгез танышабыз".

"Син кем?" соравына аңлап җавап бирүе билгеләнә. К нам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться: -Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля (Коля). -Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай (әйе, мин кыз).

2. Уен ситуациясе "Кунак каршылыйбыз ".

а) Тәрбияче: К нам идут гости.

Спроси. "Кто там?". "Кем анда?" - Мин әби (бабай).

"Позови бабушку (дедушку)". - Әби (бабай) кил монда.

"Поздоровайся с бабушкой (дедушкой)" - Исәнме, әби (бабай).

"Спроси у бабушки (дедушки) как дела?" - Әби (бабай) хәлләр ничек? - Әйбәт, рәхмәт.

"Предложи бабушке (дедушке) сесть". - Әби (бабай) утыр.

"Предложи бабушке (дедушке) пить чай" - Мә, чәй, эч.

Скажи: "До свидания!" Сау бул, әби! (бабай).

б) Балага "кунак" белән исәнләшергә, хәлен сорарга, чакырып утыртырга, сыйларга ("аша,эч") һәм саубуллашырга тәкъдим итеЛә.

Эш дәфтәрендәге 3 нче биремне кулланып була.

1. Уен ситуациясе "Кунакларны сыйла".

Угости Акбай хлебом, Мияу молоком.

-Мә, Акбай ипи, аша. - Рәхмәт.

-Мә, Мияу сөт, эч. - Рәхмәт.

Эш дәфтәрендәге 16 нчы биремне кулланып була.

2. Уен ситуациясе "Бер - береңне сыйла ".

(Ашамлык муляжлары кулланып)

"Угости яблоком".

- Мә, алма, аша. - Рәхмәт.

"Спроси, яблоко вкусное?"
- Алма тәмле? - Әйе, тәмле.
Эш дәфтәрендәге 6 нчы биремне кулланып була.

<u>3. Уен ситуациясе "Уенчыклар илендә"</u>

1 . Ты пришел в магазин игрушек. Попроси игрушку, которая тебе нравится.
-Куян бир (әле).- Рәхмәт.
2. Предложи поиграть с игрушкой.
- Мә, туп, уйна. - Рәхмәт.
3. Позови друга, предложи помыть игрушку.
-Коля, кил монда. - Мә, туп, ю.
<u>4. Поменяйтесь игрушками. Попроси у друга игрушку, предложи ему свою .</u>
- Коля, туп бир - Мә, туп.
- Рәхмәт.

<u>Югары дәрәҗә (2,7-3)</u> - аралаша, сөйләм күнекмәләрен актив куллана.
<u>Уртача дәрәҗә (2-2,6)</u> - тәрбияче ярдәмендә аралаша.
<u>Уртачадан түбән дәрәҗә (1-2</u>) - аңлый, русча җавап бир

Уку елы ахырында зурлар, уку елы башында мәктәпкә әзерлек төркеме балаларының “Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

№	Баланың исеме, фамилиясе	Биремнәр					Нәтиҗә	
		1	2	3	4	5	баллар	дәрәҗә
		“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”, “Хәлләр ничек?”)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, йокла, уйна, ю, аша, эч, ки, сал)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)		

1.	Коля							
2.	Оля...							

Нәтиҗәләрне билгеләү	
Югары дәрәҗә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1 дән 1,9 га кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

1.“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.
(Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

<u>1.Дидактик уен “Бу нәрсә?”</u>
(Лексика: аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк).
Уен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: - Бу нәрсә? – Аш (Бу аш).

<u>2.Дидактик уен “Кәрзиндә нәрсә бар?”</u>
(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).
Уен эчтәлеге: Куян кәрзин белән яшелчәләр һәм җиләк-җимеш алып килгән. Куян сорый: - Нәрсә бар? – Кәбестә.

<u>3.Дидактик уен “Нәрсә юк?”.</u>
(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).
Куян бер яшелчә муляжын яшереп куя. Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш.
- Нәрсә юк? – Кишер юк. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

<u>4.Дидактик уен “Дөресен әйт”.</u>
(Лексика: күлмәк, чалбар, сарафан, өстәл, урындык, карават).
Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрне атый һәм күрсәтә.

<u>Югары балл (2,7-3)</u> — сүз байлыгы җитәрлек, яшелчәләр, савыт-сабалар, киемнәр, өй җиһазлары атамаларын аңлап дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә һәм куелган сорауларга җавап бирә.
<u>Уртача балл (2-2,6)</u> - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.
<u>Уртачадан түбән балл (1-1,9)</u> - аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану.
(“Исәнме”, “Сау бул”, “Рәхмәт”, “Исәнмесез”, “ Сау булыгыз”, “Хәлләр ничек?”).
<u>Ситуатив күнегүләр</u> (уртанчылар төркемендәге ягымлы сүзләр бүлеген кара):
Поздоровайся с Акбаем.
Спроси как дела у Акбая.

Скажи спасибо Акбаю.
Попрощайся с Акбаем.
Поздоровайся с воспитателем, Мияу и Акбай.
Попрощайся с воспитателем, Мияу и Акбай.
Югары балл (2,7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.
Уртача балл (2-2,6) – уен ситуацияләрен тәрбияче ярдәмендә төзи.
Уртачадан түбән балл (1-1,9) – аңлый, җавап бирә алмый.
3. Боерыкны бирә белү (кил, утыр, йокла, уйна, ю, аша, эч, ки, сал).
(Лексика: кил, утыр, йокла, ю, аша, эч, уйна, ки, сал).
Уен эчтәлеге: Балаларның боерыкларны бирә белү күнекмәләрен тикшерү. Балалар бер-берсенә боерык бирәләр. Саша, аша! – Саша ашау хәрәкәтләре күрсәтә. Алга таба Саша үзе башка балага боерык бирә һәм шундый тәртиптә дәвам ителә.
Югары балл (2,7-3) – 8-9 сүз.
Уртача балл (2-2.6) – 5-6 сүз.
Уртачадан түбән (1-1,9)– 1-2 сүз.
4. Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).
1.Сюжетлы-рольле уен "Кибет"
(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).
Балаларга рус телендә кибет уены үткәрү аңлатыла. Өч төп сорауны куя белүләре тикшерелә. Уен яшелчә, киемнәр, савыт-саба, өй җиһазлары рәсемнәре кулланып үткәрелә.
2.Дидактик уен "Нинди?".
(Лексика: нинди? кызыл, сары, яшел, зәңгәр).
Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.
Әйберләрне билгесен ачыклау өчен бирелә торган сораугa аңлап җавап бирү һәм ул сорауларны үзлектән куя белү.
3.Дидактик уен "Ничә?".
Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).
4.Дидактик уен "Дөрес сана".
Тәрбияче уенчыклар, муляжлар, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне санарга тәкъдим итә. Балалар бер-берсенә "Ничә...?" соравын куялар һәм җавап бирәләр. Шулай ук, сорауны тәрбияче үзе дә бирә ала. "Ничә...?".
Югары балл (2,7-3) – диалогта 3 сорауны да аңлап куллана.
Уртача балл (2-2.6) – диалогта 2 сорауны аңлап куллана.
Уртачадан түбән (1-1,9)– диалогта 1 сорауны аңлап куллана.
5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау).
1.Уен ситуациясе "Әйдәгез танышабыз".
"Син кем?" соравына аңлап җавап бирүләре билгеләнә.
К вам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться:
- Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? - Мин Оля яки Коля.

- Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? - Юк, мин малай.
2.Уен ситуациясе “Кунак каршылыйбыз”.
К нам идут гости. Спроси. “Кто там?”. - Кем анда? - Мин Акбай.
Позови Акбая. - Акбай, кил монда.
У Акбая сегодня день рождение. Подари свою игрушку:
-Акбай, мә кызыл туп. **-** Рәхмәт.
Угости гостей супом или кашей. - Мә, аш (ботка) (аша).
Что бы сьесть угощение попроси ложку.
- Кашык бир. **-** Нинди кашык?
- Зур, матур, зәңгәр кашык. - Рәхмәт.
3.Уен ситуациясе “Кибеттә”.
Бала белән бала аралашуы тикшерелә.
- Исәнме! – Исәнме!
- Хәлләр ничек? - Әйбәт, рәхмәт.
- Хәлләр ничек? - Әйбәт, рәхмәт.
- Аю бир (әле). - Нинди аю?
- Зур аю, чиста аю, матур аю.
- Ничә? - Ике аю.
- Мә, ике аю. - Рәхмәт.
- Сау бул. - Сау бул.
Югары балл (2,7-3) – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача балл (2-2,6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән (1-1,9) – аңлый, русча җавап бирә.

“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү.

№	Баланың исеме, фамилиясе	**Биремнәр**					**Нәтиҗә**	
		1	**2**	**3**	**4**	**5**	**баллар**	**дәрәҗә**

		“Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”, “Хәлләр ничек?”)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, йокла, уйна, ю, аша, эч, ки, сал)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)		
1.	Коля							
2.	Оля...							

Нәтиҗәләрне билгеләү	
Югары дәрәҗә 2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә 2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән дәрәҗә 1 дән 1,9 га кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

1.“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1.Дидактик уен “Бу нәрсә?”

(Лексика: тычкан, бүре, төлке, керпе, тавык, әтәч, үрдәк).
Уен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:
Бу нәрсә? – Бүре (Бу бүре).

2.Дидактик уен “Портфельдә нәрсә бар?”

(Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, карандаш һ.б.).
Уен эчтәлеге: Тәрбияче портфельдән рәсемнәр яки предмет алып күрсәтә, исемен сорый: - Портфельдә нәрсә бар?- Дәфтәр бар.

3.Дидактик уен “Портфельдә нәрсә юк?”

(Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, карандаш һ.б.).
Уен эчтәлеге: Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Уенны рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

4.Дидактик уен “Дөресен әйт”

(Лексика: чәк- чәк, өчпочмак, бәрәңге, аш, ботка).
Уен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәрне атый.

Югары балл (2,7-3) — 10-12 сүз.
Уртача балл (2-2,6) – 7-9 сүз.
Уртачадан түбән балл (1-1,9) – 1-6 сүз.
2. Ягымлы сүзләр куллану (“Исәнме”, “Исәнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”, “Зур рәхмәт”, “Хәерле көн”,“Хәлләр ничек?”, “Әйбәт”)
Ситуатив күнегү:
Телефоннан сөйләшү.
Эш дәфтәрендәге 1 нче биремне кулланып була.
Югары балл (2,7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрне урынлы куллана.
Уртача балл (2-2,6) – тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.
Уртачадан түбән балл (1-1,9) – аңлый, сорауларга җавапны русча бирә.
1.Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгер, бие, җырла, йокла).
Дидактик уен: “Командир”
(Лексика: кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгер, бие, җырла, йокла).
Уен эчтәлеге: Бер бала икенче балага боерык бирә. Мәсәлән:
-Коля, сикер! (Коля сикереп күрсәтә).
-Коля, син нишлисең?(Колядан сорый) – Мин сикерәм.
-Коля нишли?(Башка баладан сорый) –Коля сикерә.
Эш дәфтәрендәге 9 нчы биремне кулланып була.
Югары балл (2,7-3) — 11-13 сүз белән боерык бирә, син нишлисең, нишли сорауларын бирә белә.
Уртача балл (2-2,6) – бары боерык бирә, сорауларны куя алмый.
Уртачадан түбән балл (1-1,9) – 1-5 сүз белән боерык бирә, сорауларны русча әйтә.
Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү.
(Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Нишлисең? (Син нишлисең?) Ничә яшь? (Синңа ничә яшь?) Кая барасың?)
1.Уен ситуацияләре:
а) “Кибет” (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)
б) “Телефоннан сөйләшү” (Кая барасың? Нишлисең? (Син нишлисең?))
в) “Танышу” (Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Ничә яшь? (Синңа ничә яшь?))
2.Сюжетлы-рольле уен “Кибет”
(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).
Уен эчтәлеге: Балаларга рус телендә кибет уены үткәрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куллана белүләре тикшерелә.Уен яшелчә, киемнәр, савыт-саба, өй җиһазлары, йорт кошлары, уенчык рәсемнәре кулланып үткәрелә.
3.Дидактик уен “Нинди?”.
(Лексика: кызыл, сары, яшел, зәңгәр, ак, кара).
Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.

4.Дидактик уен “Сана”.
Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).
Югары балл (2,7-3) – сорауларны аңлап куллана**.**
Уртача балл (2-2,6) – аңлый, тәрбияче ярдәме белән куллана**.**
Уртачадан түбән (1-1,9)– русча җавап бирә.
Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау,сорап алу, тәкъдим итү, инкаръ итү, раслау)
1.Уен ситуациясе “Әйдәгез танышабыз”
- Исәнмесез. Син кем? - (Мин Оля яки Коля).
- Мин кыз. Син кыз? - (Юк, мин малай).
- Сиңа ничә яшь?- (6 (7) яшь).
2.Уен ситуациясе “Телефоннан сөйләшү”.
Диалогны сан, сыйфат, күләм берәмлеге кертеп баетырга була.
- Исәнме. Хәлләр ничек?
- Әйбәт.
- Нишлисең?
- Мин уйныйм. Син нишлисең?
- Мин ашыйм (биим, утырам, сикерәм, эчәм, уйныйм, йөгерәм, җырлыйм, йоклыйм, барам, шуам, рәсем ясыйм, укыйм).
- Нәрсә?
- Алма ашыйм.
- Алма тәмле(ме)?
- Әйе, алма тәмле.
- Сау бул.
3.Уен ситуациясе “Кая барасың?”
(Лексика: мәктәп, кафе, цирк һ.б.)
- Исәнме! Хәлләр ничек?
- Әйбәт, рәхмәт.
- Кая барасың?
- Кафега барам.
- Кафеда нәрсә бар?
- (ашамлыклар атарга мөмкин)
- Саша нишли?
- Саша бәрәңге ашый.
4.***Ситуатив күнегү.***
Спроси: что ты делаешь?
- Син нишлисең?
- Мин ашыйм (биим, утырам, сикерәм, эчәм, уйныйм, йөгерәм, җырлыйм, йоклыйм, барам, шуам, рәсем ясыйм, укыйм).

Югары балл (2,7-3) – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.
Уртача балл (2-2,6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.
Уртачадан түбән (1-1,9)– аңлый, русча җавап бирә.

II Эчтәлекле бүлек

2.1.Балага үсеш юнәлешләре буенча белем бирү (биш белем өлкәсендә)

1.Социаль-коммуникатив үсеш. Балаларның Татарстан Республикасы, анда яшәүче халыклар, аларның хезмәте һәм профессияләре, туган як табигате турында белемнәрен уен эшчәнлеге вакытында тирәнәйтү. Балаларда патриотизм хисләре; үзен туган шәһәре (авылы), республикасы, иленең гражданины итеп тану; шәһәр, республика, ил символикасына (флаг, герб, гимнга) хөрмәт белән карауны һәм горурлану хисе тәрбияләү. Иҗтимагый чыгышы, расасы, теле, дине, җенесе һәм яшенә карамыйча, янәшәдә яшәүчеләргә (балаларга, өлкәннәргә) уңай мөнәсәбәт, түземлек (толерантлык); башка кешеләрнең хисләре, фикерләре, теләкләренә, карашларына хөрмәт тәрбияләү, үзенең башкалар фикере белән риза булмавын дәлилли яисә үз позициясен яклый белергә өйрәтү. Башка ил, этнос халыклары белән позитив аралашуның, хезмәттәшлек итүнең мәгънәсен аңлату. Якындагы социумда үз урыны, теге яки бу төркемдәге кешеләргә нинди мөнәсәбәттә булуы (балалар бакчасындагы төркем яисә бию түгәрәге әгъзасы, спорт мәктәбе укучысы,
булачак гимназист һ. б.) турында күзаллаулар формалаштыру. Гаилә тарихына (карт бабай, бабай, карт әби, әби) карата кызыксыну тәрбияләү. Гаиләң белән горурлану хисләре, гаилә әгъзаларының уңышларына сөенү, бүләкләрен игътибарсыз калдырмау күнекмәләре тәрбияләү. Идел буе халыкларының әдәби әсәрләре, нәфис һәм мультипликацион фильмнары, әйләнә-тирәдәге тормыш турындагы күзаллауларын сюжетлы-рольле һәм режиссёрлык уеннарында иҗади кулланууларына булышлык итү. Балаларның сәхнәләштерү һәм кую өчен Идел буе халыкларының әкиятләрен, шигырьләрен, җырларын, биюләрен мөстәкыйль сайлап алуларын хуплау; куелачак спектакльгә кирәкле атрибутлар һәм декорацияләр әзерләргә, үзара вазифаларны билгеләргә һәм рольләр бүлешергә булышу. Театральләшкән эшчәнлектә театрның төрле төрләрен (бибабо, бармак, курчак, рәсемнәр һ. б. театрлар) куллану. Сәхнә сәнгатенә карата кызыксыну үстерү. Коллективта сүзле уеннар уйнарга омтылышларын хуплау. Идел буе халыклары уеннарын уйнау тәҗрибәсен баету.
2.Танып-белү үсеше. Туган як тарихы, мәдәнияты, сынлы сәнгать, туган якның табигате белән таныштыру исәбенә балаларның күзаллауларын киңәйтү. Туган як табигате, климаты, кешеләренең тормышы белән таныштыруны дәвам итү. Әлмәт шәһәренең истәлекле урыннары, халык һөнәрләре, милли кухня, Татарстан Республикасы халыкларының тел культурасы белән таныштыру. Картада туган шәһәрен, республикасын, башкаланы, Татарстандагы эре шәһәрләрне (Әлмәт, Яр Чаллы, Түбән Кама, Бөгелмә, Чистай һ. б. ны) күрсәтә һәм атый белергә өйрәтү. Борынгы шәһәрләр (Биләр, Болгар), аларның тарихы,культурасы, көнкүреше белән таныштыру. Авыл һәм шәһәр кешеләренең көнкүрешен чагыштырырга өйрәтү. Татар һәм рус халкының яши торган өе, йорт кирәк-яраклары, өс киемнәре үзенчәлекләренә игътибар итү. Туган шәһәрендә бара торган позитив үзгәрешләрне (балалар бакчалары, спорт комплекслары, театрлар һ. б. төзелү) күрә белергә өйрәтү. Казанның эре промышленность һәм сәүдә үзәге булуы, татар халкының элек-электән игенчелек, терлекчелек, күн эшкәртү, сәүдә белән шөгыльләнүе турында балаларга сөйләү. Туган шәһәренең, башка шәһәрләрнең символикасын өйрәнүне дәвам итү, үз халкының бер өлеше булуын аңлый белергә ярдәм итү. Милли һәм дөнья культураларының үткәненә һәм бүгенгесенә балаларны якынайту. Музыка һәм театр сәнгатенең күренекле шәхесләре, төбәк язучылары, аларның тормыш һәм иҗат юллары белән таныштыру Аларның тормышларына һәм эшчәнлекләренә кызыксыну уяту. Милләтебез каһарманнарының Бөек Ватан сугышында күрсәткән батырлыклары турында сөйләү (М.Җәлил, А.Алиш, Г. Гафиятуллин, М. П. Девятаев, П. М. Гаврилов, Н. Г. Столяров һ. б.). Әти-әниләрне балаларга әби һәм бабаларының сугышта алган бүләкләре турында сөйләргә җәлеп итү. Ватанны

саклаучыларга карата хөрмәт хисләре тәрбияләү (һәйкәлләр, обелискларга чәчәкләр кую һ. б.). Табигатьне саклау буенча балаларның белемнәрен тирәнәйтү. Туган якның тере һәм тере булмаган табигатенә сакчыл караш тәрбияләү, табигатькә катнашуыңнан соң туган уңай һәм тискәре нәтиҗәләрне алдан күрә белергә өйрәтү, табигатьнең ресурсларына сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләү, аны рациональ файдалану күнекмәләре формалаштыру. Үсемлек һәм җиләкләрне җыю кагыйдәләре белән таныштыру. Дәүләт тыюлыклары, анда яшәүче тереклек ияләре, Татарстан Республикасының Кызыл китабына кертелгән үсемлек (флора) һәм хайваннар (фауна) төрләре белән таныштыруны дәвам итү. Хайваннар һәм үсемлекләр дөньясында сирәк очрый торган төрләргә сакчыл караш кирәклеген балаларның аңнарына җиткерү. Татарстанның елга, күлләрендә яшәүче тереклек ияләре белән таныштыру. Кеше тормышында чишмә, елгаларның тоткан урыны, әһәмияте турында сөйләү. Республика сулыкларын чиста тотарга теләк уяту. Туган як табигатенең матурлыгына, андагы форма, ис, төс муллыгына игътибар итү. Табигатьтәге үзгәрешләрне күрә белергә өйрәтү.

3.Сөйләм үсеше. Балаларны матур әдәбият әсәрләре, халык әкиятләре, фольклоры белән таныштыру. Татар теленә карата тотрыклы кызыксыну үстерү. Мәгълүмати аралашу технологияләре, аудио- һәм видеоязмалар, уку-укыту методик комплектлары ярдәмендә предметны, аның билгесен, хәрәкәтен белдерүче сүзләрне актив кулланышка кертү, гади аралашу өчен кирәк булган сөйләм берәмлекләребайлыгы булдыру. Балаларның сүз байлыгын арттыру. Төзелеше ягыннан катлаулы булмаган хикәя һәм сорау җөмләләр төзү күнекмәләрен ныгыту. Үзе турында, бер кеше гамәлләрен сурәтләгән ситуатив картиналар сериясе буенча, сюжетлы рәсемнәр, үз күзәтүләреннән чыгып, зур булмаган (3–5 җөмләле) хикәяләр төзибелергә өйрәтү. Балаларның төрле эшчәнлек вакытында татар халык фольклор әсәрләрен, еш кулланыла торган сүзләр һәм әйтемнәрне файдалануга омтылышларын хуплау. Татар телендә сөйләүче әңгәмәдәшенең сөйләмен тыңлыйбелүне формалаштыру, нәрсә турында сөйләгәнен аңларга тырышу, телне аз белүенә карамастан, аның белән әңгәмәгә кереп, аралашырга омтылышын хуплау.Балаларны татар телен киләчәктә (башлангыч мәктәптә) тагын да аңлабрак, төшенеп өйрәнергә әзерләү.

4.Нәфис сәнгать үсеше. Балаларны татар халкының сәнгате (музыка, бию, рәсем сәнгате, матур әдәбият әсәрләре), анда яшәүче атаклы кешеләр белән таныштырып, аларда әхлакый-патриотик хисләр тәрбияләү. Милләтебезнең дини йолалары, халык авыз иҗаты, сынлы сәнгате һәм архитектурасы, музыка сәнгате белән таныштыру балаларда Туган илне ярату хисе тәрбияләргә булыша. Милли орнамент элементлары белән таныштыруны дәвам итү. Балалар белән «яшәү агачы» образын карау. Балаларның игътибарын композициянең үзенчәлегенә (симметриясез), шул ук вакытта төрле төсләр файдаланылган чәчәк бәйләменә юнәлдерү. Төрле материаллар кулланырга, реаль һәм әкияти образларны (Идел буе халыклары әкиятләрендәге геройларны да кертеп) сурәтләүнең төрле ысулларын берләштерергә мөмкинлекләр бирү. Республика тормышында булган истәлекле вакыйгаларны рәсемнәрдә чагылдыра белүләрен хуплау. Балаларның эшләрен бергәләп карау, нәрсә ясаганнары турында сөйли белергә өйрәтү. Балаларга эшләренең тематикасын киңәйтүгә булышлык итү. Актүбә һәм Шәмәрдән уенчыкларын натурадан карап әвәли һәм аларның характерлы үзенчәлекләрен бирә белергә өйрәтү. Ике-өч фигурадан торган скульптура төркемнәрен катлаулы булмаган сюжетларга («Сабантуйда», «Чәй эчкәндә», «Ат чабышлары» һ. б.га) берләштерү. Идел буе халыкларының әдәби әсәрләре геройларын күзаллау юлы белән әвәли белү күнекмәләрен формалаштыру. Туган шәһәре (авылы) тормышындагы вакыйгаларны чагылдыручы сюжетларны мөстәкыйль сайлый белүләрен активлаштыру. Башка белем бирү өлкәләренең эчтәлеге белән ярак-лаштырып, балалар эшләренең тематикасын киңәйтү. Балаларны Г. Тукай әсәрләре һәм аның иҗатын чагылдыручы сәнгать төрләре (Ф. Яруллинның «Шүрәле», Ә. Бәшировның «Су анасы» балетлары, Н. Җиһановның «Кырлай» симфониясе, Б. Урманче, И. Казаков, Б. Әлменов, Ф. Әминов һ. б. ның сынлы һәм рәсем сәнгатьләре әсәрләре) белән таныштыруны дәвам итү. Сәнгатькә карата уңай карашформалаштыру. «Туган якны өйрәнү», мәһшүр галим, педагог Р.Фәхреддин музее белән таныштыру. Анда борынгыдан сакланып калган өй кирәк-яраклары: көмеш поднослар, савыт-саба, бизәк төшерелгән бакыр кувшиннар, комганнар, йорт хайваннары фигуралары формасындагы бронза йозаклар; җәмәгать биналарының интерьерларын һәм экстерьерларын бизәүче декоратив композицияләр белән таныштыру. Борынгы бизәнү әйберләрен: йөзекләр, алкалар, беләзекләр, чулпылар, яка чылбырлары, хәситәләр

һ. б.ны карау. Балаларның игътибарын бизәнү әйберләренең милли үзенчәлекләренә юнәлдерү. Татар халкының үзенчәлекле сәнгати һөнәре булган укабелән чигү турында сөйләү. Чигелгән түбәтәйләр, хатынкызның бәрхет аяк киеме, күкрәкчәләр, калфаклар һ. б.ны карау. Бигрәк тә популяр булган композицияләргә – «алтын каурый», чәчәк бәйләме, кошлар, бодай башагы, йолдызлар һәм ярымай мотивларына һ. б.га игътибар итү. Туган шәһәр архитектурасы – мәчет һәм храм архитектуралары белән таныштыру эшен дәвам итү. Балаларны татар халкының музыка культурасына якынайту. Татар композиторларының музыкаль әсәрләрен тыңлау. Татарстан Республикасы, Россия Федерациясенең Дәүләт гимннары белән таныштыру. Горурлык хисләре тәрбияләү.

5.Физик үсеш. Татар халык хәрәкәтле уеннарын, физминуткалар кулланып балаларның хәрәкәт активлыгын үстерү, татар халык бәйрәмнәре, халык уеннары аша балаларның физик үсешен камилләштерү. Чәй янына бирелә торган милли камыр ризыклары: гөбәдия (дөге, йөзем һәм йомырка белән), кабартма, бавырсак, талкыш-кәләвә, чәкчәк, кош теле белән таныштыру. Балаларга республикадан читтә дә танылган дәвалану-ял итү урыннары һәм санаторийлар белән танышу мөмкинлеге бирү. Хәрәкәтле халык уеннарын үзгәртеп төрләндерү күнекмәләре бирү. Милли уен-ярышларда («Таяк тартыш», «Аркан тартыш», «Капчык белән сугыш» һ. б.да) катнашасы килү теләге уяту. Кеше тормышында спортның әһәмияте турында күзаллау формалаштыру. Милли спорт төре – көрәш белән таныштыру. Спорт өлкәсендәге билгеле уңыш-казанышлар белән таныштыру. Идел буе халыкларының төрле эчтәлекле уеннарын мөстәкыйль эшчәнлек вакытларында файдалана белү күнекмәләрен ныгыту. Хәрәкәтле уеннарда балаларда көч, җитезлек, кыюлык, тәвәккәллек, түземлек кебек сыйфатлар тәрбияләү. Уен нәтиҗәсен гадел бәяли белүләрен хуплау. Халык уеннары белән кызыксынуларын үстерү.

2.2. Тәрбияче белән балаларның бердәм эшчәнлеге

№	Эш төрләре	Үткәрү вакыты	Җаваплы кеше
1.	Программа материалларын үзләштерү дәрәҗәсенең мониторингы	Сентябрь 2015 ел. Апрель 2016 ел	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
2.	Сәләтле балаларны төрле бәйгеләрдә, бәйрәмнәрдә катнаштыру	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
3	Татар халкының, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның милли йолалары, гореф гадәтләре белән танышу, бәйрәмнәр, кичәләр. Төрле чаралар оештыру.	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
4	“21 гасыр йолдызчыгы”, “Шигъри чишмә”, “Саяр”, “Татар кызы” дигән барлык шәһәр ярышларында һәм бәйгеләрендә катнашу	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
5.	Балаларны Г.Тукай әсәрләре белән таныштыруның системалы эшен дәвам итү (мультфильмнар карау, балаларның рәсемнәре...)	Сентябрь - май. Г.Тукайның туган көненә	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
6	Татар язучылары һәм Татарстан Республикасында яшәүче башка халыкларның әсәрләре һәм караган мультфильмнар буенча балалар белән күмәк эш әзерләү.	“Идел буе көненә”	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
7	Укыту эшчәнлеге дәверендә гаилә клубы төркемнәрендә, гаиләдә	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче

	балалар белән региональ компонентларны күз алдында тотып укыту-тәрбия процессын оештыру.		тәрбияче, тәрбиячеләр
8	Балалар һәм әти-әниләр белән күмәк экскурсияләр (театр, музей, мәктәп һ.б)	Ел дәвамында	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче, тәрбиячеләр
9	Ачык ишекләр көне	Май	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче

2.3. Педагоглар белән бердәм эшчәнлек

- Педагоглар өчен татар теленә өйрәтү курслары үткәрү.
- Педагогик киңәшмәләрдә чыгышлар ясау.
- Консультацияләр бирү.
- Төркем тәрбиячеләре һәм белгечләр белән берлектә бәйгеләр үткәрү.
- Ачык ишекләр көнендә эшчәнлек күрсәтү.

№	Эшчәнлек төре	Үткәрү вакыты	Җаваплы кеше
1.	Тәрбиячеләр белән дәүләт телләренә өйрәтү буенча консультацияләр, әңгәмәләр үткәрү.	Сентябрь - май	Татар теле тәрбиячесе
2.	“Татарстан Республикасында дәүләт телләре һәм башка телләр турында” Татарстан Республикасы Законын өйрәнү,тәрбиячеләр белән “Туган җирем Татарстан” почмагына куелган таләпләр белән танышу	Сентябрь 2015 ел	Татар теле тәрбиячесе
3.	Рус телле тәрбиячеләрен Он-лайн “Ана теле”проектында эшләү тәртибе белән таныштыру. Онлайн курслар үтү	Ел дәвамында.	Татар теле тәрбиячесе
4.	Төркемнәрдә предметлы-үстерүле тирәлекне баету буенча тәрбиячеләр белән конкурслар үткәрү.	Ноябрь	Татар теле тәрбиячесе
5.	УМКны бөтен юнәлешләрдә дә реализацияләү һәм куллану буенча мастер-класслар үткәрү	Сентябрь - май.	Татар теле тәрбиячесе
6.	Интерактив һәм мультимедия ресурсларын кулланып УМК буенча чаралар үткәрү	Сентябрь - май.	Татар теле тәрбиячесе
7.	Педагогик киңәшмәләрдә катнашу.	Август,	Администрация, специалистлар, тәрбиячеләр.

2.4 Балалар бакчасында тәрбияләнүче балаларның әти-әниләре белән бердәм эшчәнлеге.

Балаларның ата – аналары белән анкета үткәрү.
- Ата – аналар җыелышында чыгышлар ясау.
- Консультацияләр үткәрү.
- Ачык ишекләр көне үткәрү.
- Балалар бакчасының сайтында информацияләрне яңартып тору.
- “Татарча сөйләшәбез – Говорим по – татарски” папкаларындагы информацияләрне яңартып тору.
- Индивидуаль консультацияләр бирү, әңгәмәләр үткәрү.
- Ата- аналарның, балаларның рәсемнәре күргәзмәсе үткәрү.

№	Эш төрләре	Вакыты	Җаваплы кеше	Үтәлү турында билге
1.	Бәйрәмнәргә хәзерләнүдә ярдәм күрсәтү, ТР яшәүче халыкларның һәм татар халкының мәдәнияте, гореф-гадәтләре белән таныштыручы бәйрәмнәрне һәм күңел ачу чараларын оештыру һәм үткәрү	Ел дәвамында	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче, тәрбиячеләр.	
2.	«Татарча сөйләшәбез” стендларындагы мәгълүматны вакытында алыштырып тору		Татар теленә өйрәтүче тәрбияче	
3.	Әти-әниләр җыелышы. Тема: “МБУдә 2020–2021 нчы уку елына эшне оештыру”.	Сентябрь	Мөдир,өлкән тәрбияче, татар теленә өйрәтүче тәрбияче	
4.	Әти-әниләр белән эш дәфтәрләре алу һәм алар буенча эшне оештыру.	Сентябрь	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче,тәрбиячеләр.	
5.	Балаларны татар теленә, туган телгә өйрәтү буенча әти-әниләр белән индивидуаль консультацияләр, әңгәмәләр.	Ел дәвамында	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче	
6.	Бакчага яңа гына килгән татар балаларының һәм рус балаларының әти-әниләр белән анкета үткәрү.	Октябрь	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче	
7.	Балалар бакчасында конкурс эшчәнлеген оештыру, әти-әниләрне ике дәүләт телен өйрәнүдә активлаштыру (рәсем конкурслары, мультфильмнар, шигырьләр, әкиятләр буенча кул эшләре конкурсы, шигырь сөйләүчеләр бәйгесе).	Ел дәвамында	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче, өлкән тәрбияче, тәрбиячеләр.	

III. Оештыру өлеше.

3.1 Үстерешле предметлы – тирәлекне оештыру.

Татар телендә дөрес сөйләшергә өйрәтү өчен, балаларны кызыксындыра алырлык аралашу даирәсе булдыру, сюжетлы уеннар оештыру, гомүмән, баланың актив сөйләмен үстерү зарур. Тәрбиячегә татар телен өйрәнүче мәктәпкәчә яшьтәге балаларның телне ясалма тудырылган тел мохитендә үзләштерүләрен онытмаска кирәк. Татар телен өйрәтү шөгыльләре өчен балалар бакчасында махсус бүлмә бар. Бу бүлмәдә РФ һәм ТР дәүләт символлары, туган шәһәр, башкаладагы истәлекле урыннарның фотографияләре, татар, рус, чуваш һ.б. халыкларның декоратив-гамәли сәнгать үрнәкләре сүрәтләнгән альбомнар, үстерешле уеннар, татар халык әкиятләренең геройлары, уенчыклар: куян, аю, песи, эт, төрле төстәге һәм төрле зурлыктагы туплар, төрле төстәге күлмәкләрдән курчаклар, Идел буе халыкларының милли киемнәреннән курчаклар, дидактик һәм таратма материаллар,кирәкле мәгълүматларны истә калдырырга ярдәм итә торган схемалар, балалар өчен матур әдәбият, методик кулланмалар, яшелчә һәм җиләк-җимеш муляжлары һ.б. бар. Татар теле бүлмәсендәге уенчыклар зур, ялтыравыклы, балаларны җәлеп итәрлек, уенчыклар аларның буе җитәрлек шкафларда урнаштырылган. Шул вакытта уенчыклар баланың сәламәтлеге өчен куркыныч тудырмыйлар.

1. РФ и ТР символикасы (герб, флаг).
2. РФ и ТР президентларының фотографияләре.
3.Татар, рус, мари, удмурт, чуваш милли киеменнән курчаклар.
4. ТР башкаласы Казан шәһәре турында информацион һәм күрсәтмә материал (альбомнар, китаплар, открыткалар, иллюстрацияләр).
5. ТР турында информацион һәм күрсәтмә материал (шәһәрләр, аларның истәлекле урыннары, хайваннар һәм үсемлекләр дөньясы).
6. Татарстан, Россия, Башкортостан, Чувашия, Удмуртия, Мари-Эл, Мордовия турында информацион һәм күрсәтмә материал (папкалар, дидактик, хәрәкәтле уеннар).
7. Татар язучыларының һәм шагыйрьләренең портретлары һәм әсәрләре.
8. Татар халык әкиятләре.
9.Татар милли орнаментларының үрнәкләре (7 элемент): лалә, яфрак, кыңгырау, канәфер чәчәге, өч яфрак, чалмабаш, гөлҗимеш.
10. Татар милли орнаментлары белән таныштыру өчен дидактикуеннар: 1. «Бизәкне төзе»; 2. «Парын тап»; 3. «Тап һәм ата»; 4. «Киемне бизә» (түбәтәй, калфак, читек, камзул һ.б.).
11. Яшелчә һәм җиләк-җимеш муляжлары.
12.Уенчыклар: йорт хайваннары, кыргый хайваннар, савыт-саба, җиһаз, предметлы уенчыклар.
13. УМК буенча дидактик уеннар:«Бер һәм күп», «Кем нәрсә эшли», «Курчакны киендер», «Яшелчәләр», «Җиләк-җимешләр», «Кечкенә рәсемнәрнетаратып сал», “Кәрзиндә нәрсә бар?”, “Төсе буенча тап”, “Бу кем?”, “Бу нәрсә?” һ.б.

14.Журналлар: «Мәгариф», «Салават күпере», ”Көмеш кыңгырау, «Кучтәнәч».
15.Документация: портфолио, папкалар, учет дәфтәрләре, диагностика һәм аның өчен инструментарий, анкеталар, планнар: перспектив һәм календарь, еллык, УМКны тормышка ашыру, рус телле тәрбиячеләрне татар теленә өйрәтү.
16.Уеннар тупланган папкалар: хәрәкәтле уеннар, халык уеннары, бармак уеннары.

Методик материаллар һәм белем бирү чаралары

Мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен Федераль дәүләт укыту стандартлары таләпләренә җавап бирә алырдай укыту-методик комплектлары булдырылды. Балалар бакчалары андагы балаларны татар теленә өйрәтү, аларның сөйләм телен үстерү өчен заман таләпләренә җавап бирерлек итеп төзелгән эзлекле, максатчан методик әсбаплар белән тәэмин ителделәр.

1.Таратма һәм күрсәтмә материаллар (Зарипова З.М. һ.б. Татарча сөйләшәбез. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү өчен күрсәтмә һәм таратма рәсемнәр).

1. Күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәр («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 1 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк- (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Җиләк-җимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр:яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 1 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 1 данә
	«Киемнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Өй җиһазлары»	Һәрберсе 1

	Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл- (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	данә
	«Төсләр» Палитра: зәңгәр, кызыл, сары, яшел.	Һәрберсе 1 данә
	«Саннар» (1-10)	Һәрберсе 1 данә
2. Таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәре: («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 15 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк- (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Җиләк-җимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр:яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 15 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 15 данә
	«Киемнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Өй җиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл- (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кровать, стул, стол - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
3.Буяу өчен график рәсемнәр	1 аю, 2 куян, 2 машина, 2 курчак, 3 бәрәңге, 4 кәбестә, 4 курчак, 5 песи, 6 алма, 6 кыяр, 7 туп, 7 бәрәңге, 8 кишер, 9 суган, 10 эт.	Һәрберсе 15 данә
4.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	Битлекләр: кишер, суган, кыяр, бәрәңге, кәбестә, алма.	Һәрберсе 15 данә

5. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	1.Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Өч аю»: эти аю, әни аю, бала аю. 2. Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Кем нәрсә ярата»: песи, эт, аю, куян, кәҗә, әтәч. өстәл (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); урындык (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); карават (зур, уртача зурлыкта, кечкенә).	Һәрберсе 1 данә Һәрберсе 1 данә

Мәктәпкә әзерлек төркеменең «Без инде хәзер зурлар-мәктәпкә илтә юллар"укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар

1.А4форматында күрсәтмә рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, әтәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 1 данә
	Шарлар- (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгерә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгерә, куян сикерә, тычкан ашый, әтәч җырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, әни кул юа, әти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, әби утыра, бабй йоклый.	Һәрберсе 1 данә
2. А5 форматында таратма рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, әтәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 15 данә
	Шарлар- (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгерә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгерә, куян сикерә, тычкан ашый, әтәч җырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, әни кул юа, әти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, әби утыра, бабай йоклый.	Һәрберсе 15 данә
8х10форматындагыпиктограммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгерә, укый, рәсем ясый, җырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, әби, бабай.	Һәрберсе 15 данә
15х20	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгерә, укый, рәсем ясый, җырлый, чана шуа, мин,	Һәрберсе 1

форматындагы пиктограммалар	кыз, малай, әби, бабай, куян, төлке, песи, эт, аю, әтәч, тавык, үрдәк, керпе, тычкан.	данә
4.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	Битлекләр: төлке, курчак, туп, тавык, әтәч, бүре, керпе, үрдәк, тычкан, әби, бабай, кыз, малай, эт, песи, әни, әти, шалкан. «Шалкан» өстәл театры атрибутлары: Әби, бабай, кыз, малай, эт, песи, әни, әти, тычкан, шалкан.	Һәрберсе 15 данә Һәрберсе 1 данә

Методик әсбаплар.

№	Атамасы	Саны
1.	Закирова К.В. Балачак аланы: балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм эти-әниләр өчен хрестоматия	2 данә
2.	Закирова К.В. На поляне детства: хрестоматия для воспитателей дошкольных образовательных учреждений и родителей	2 данә
3.	Шаехова Р.К. Эш дәфтәре «Мәктәпкәче яшьтәгеләр әлифбасы: авазларны уйнатып.1нче кисәк”	2 данә
4.	Шаехова Р.К. Эш дәфтәре «Мәктәпкәче яшьтәгеләр әлифбасы: авазларны уйнатып. 2 нче кисәк”	2 данә
5.	Шаехова Р.К. Методическое пособие к рабочей тетради «Мәктәпкәче яшьтәгеләр әлифбасы: авазларны уйнатып.1,2 нче кисәкләр	2 данә
6.	Шаехова Р.К. Раз - словечко, два – словечко...: занимательное обучение татарскому языку	2 данә
7.	Шаехова Р.К. Региональная программа дошкольного образования	2 данә
8.	Зарипова З.М. и др. Аудиокомплект к методическому пособию для детей 6-7 лет “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар”. Шөгыль эшкәртмәләре буенча аудиоязмалар – 71 трэк	2 данә
9.	Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Җ. “Туган телдә сөйләшәбез.Балалар бакчасында татар телендә тәрбия һәм белем бирү (беренче кече яшьтәгеләр төркеме): тәрбиячеләр өчен методик кулланма	2 данә
10.	Закирова К.В., Мортазина Л.М. Балачак – уйнап-көлеп үсәр чак: балалар бакчасында уеннар.	5 данә
11.	Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Җ. “Туган телдә сөйләшәбез. Балалар бакчасында татар телендә тәрбия һәм белем бирү (беренче кече яшьтәгеләр төркеме) методик кулланма өчен аудио-кушымта	2 данә
12.	Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Җ. “Туган телдә сөйләшәбез. Балалар бакчасында татар телендә тәрбия һәм белем бирү (икенче кече яшьтәгеләр төркеме) методик кулланма өчен аудио-кушымта	2 данә
13.	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г., Шарипова Л.А.и др. Говорим по-татарски: рабочая тетрадь для детей 6-7 лет, изучающих татарский язык с комплектом наклеек. Балаларга мөстәкыйль рәвештә, яисә тәрбиячеләр яки эти-әниләр белән эшләү өчен 20 бирем	1данә
14.	“Танцы народов Поволжья” аудиодиск	1 данә

15.	Аудио-китап “Татар әкиятләре” мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен	2 данә.
16.	З.Г.Ибраһимова. Шома бас: мәктәпкәчә яшьтәге балаларга татар бию хәрәкәтләре өйрәтү буенча аудио-кушымталы методик кулланма	2 данә
17.	Татар телендә мультфильмнар. № 1	3 данә
18.	Татар телендә мультфильмнар. № 2	2 данә
19.	Татар телендә мультфильмнар. № 3	3 данә
20.	Татар телендә мультфильмнар. № 4	3 данә
21.	Татар телендә мультфильмнар. № 5	1 данә
22.	Луиза Батыр-Булгари. Музыкальные сказки на татарском языке. Болтливая утка.	1 данә
23.	Луиза Батыр-Булгари. Африка хикмәтләре.	2 данә
24.	Луиза Батыр-Булгари. Бииләр итек-читекләр.	2 данә

Бәйрәмнәр һәм күңел ачу чаралары

Балалар бакчасында ел дәвамында төрле бәйрәмнәр, кичәләр, язучыларның туган көннәре, татар халкының милли бәйрәмнәре уздырыла. Болар “Сөмбелә”, “Каз өмәсе”, “Нардуган”, “Нәүрүз”, “Карга боткасы”, “Сабантуй”; Г.Тукай, М.Җәлил, А.Алиш һәм башка язучыларның туган көннәре һ.б. бәйрәмнәр. Балаларда матурлыкны тоя, күрә белү сәләтен устерүдә, туган якны ярату, халкыбызның гореф-гадәтләренә, йолаларына, милли бәйрәмнәренә ихтирам тәрбияләүдә халык педагогикасы чараларының йогынтысы зур. Тик балаларны халык авыз иҗаты белән таныштырганда тәрбияче яисә әти-әни аны матур, тәэсирле итеп укырга яисә сөйләргә тиеш**.** Болардан тыш халык авыз иҗаты җәүһәрләре - әкиятләр, мәкаль-әйтемнәр, сынамышлар, табышмаклар,балалар уеннары, фольклор әсәрләрен куллану зур әһәмияткә ия. Бәйрәмнәр – халыкны милләт итеп берләштерә торган чараларның берсе. Шул фикерне истә тотып, шушы юнәлештә бәйрәмнәр үткәрү матур традициягә әйләнде. Һәр бәйрәм ахырында төрле милли ризыклар белән чәй эчү оештырыла. Мондый чаралардан балалар да, олылар да бик канәгать кала, шуңа алар һәр кичәне, бәйрәмне көтеп ала, үзләре дә бик теләп катнаша.

№	Бәйрәмнең исеме	Үткәрү вакыты
1.	“1 нче сентябрь – белем көне”.	Сентябрь.
2.	“Әнием – матурым”. Әниләр көненә багышланган бәйрәм.	Ноябрь.
3.	“Туган телем – бөек анам теле.” Халыкара телләр көненә багышланган бәйрәм.	Февраль.
4.	“Нәүрүз мөбарәк булсын!”, “Карга боткасы” Татар халкының милли бәйрәмнәре.	Март.
5.	“Көлке көлә килә”.	Апрель.
6.	“Без – Тукай оныклары”. Татар халкының бөек шагыйре Габдулла Тукайның туган көненә багышлана	Апрель.
7.	Без – бәхетле балалар!” Балаларны яклау көненә багышланган бәйрәм.	Июнь.
7.	“Сабан туе - хезмәт туе”. Татар халкының милли бәйрәме.	Июнь.
8.	“Мин яратам сине, Татарстан!” Республика (шәһәр) көненә багышланган бәйрәм.	Август.

3.2. Программаны тормышка ашыруда финанс шартлар тудыру.

Дәүләт бюджетыннан уку – укыту методик комплектлары, дидактик уеннар, уенчыклар өчен финанс чыгымнар бүлеп бирелә.

3.3.Программаны тормышка ашыруда кадрлар белән тәэмин ителү

Бакча төркемнәрендә икешәр тәрбияче эшли. Рус милләтеннән булган тәрбиячеләр татар теле курслары үттеләр. Он-лайн "Ана те" проекты буенча укулар уздылар.

3.4. Материаль-техник тәэмин ителү

Татар теле кабинеты	Белем бирү эшчәнлеге, индивидуаль, коррекцион эш, ата-аналар, педагоглар өчен консультацияләр, ачык эшчәнлекләр .	Зурлар һәм балалар өчен өстәлләр, урындыклар, компьютер, принтер, интерактив такта, ноутбук, магнитофон, уенчыклар, дидактик, интерактив уеннар, балалар әдәбияты, тематик папкалар, альбомнар, укыту -методик комплект (демонстрацион, таратма материал, аудио, видео дисклар, маскалар, театрларның төрле төрләре),ТР һәм РФ символикасы.

3.5.Белем бирү эшчәнлеген планлаштыру

«Уйный-уйный үсәбез»проекты буенча тематик план

Актив сузләр	**Сөйләм урнәге**	**Аудиоязма, эш дәфтәре, Анимацион сюжет**
Кабатлау – 3 сәгать (1-3)		
	"Минем өем" проекты буенча	Аудиоязма №1 Дәфтәрдә эш №1 Сюжет: 1. "Шалкан"
Яшелчәләр – 21 сәгать (4-24)		
кишер баллы ничә	-Бу нәрсә? -Кишер. -Мә, кишер. Нинди кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? -Зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Мә, зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Рәхмәт.	Аудиоязма №2-24 Дәфтәрдә эш №2-6 Сюжетлар: 1."Баллы кишер" 2. "Уйный-уйный эшлибез" 3. "Юл маҗаралары"

суган бәрәңге кыяр кәбестә нинди	-Зур кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Кечкенә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Чиста кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Пычрак кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) нинди? -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста (пычрак) Кишер баллы. Алма баллы. -Мә кишер(алма), аша. Баллы? -Әйе, баллы. Рәхмәт.	4. “Кем эшләми, шул ашамый”
алты җиде сигез тугыз ун	-Ничә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? Сана. -Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Оля, кил монда. Мә, ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Оля, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) бир. -Мә, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә,кишер). -Рәхмәт. -Коля, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр) бир. -Мә, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр). -Сау бул, Коля. -Ничә кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер)? -Бер (1-10) кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер). -Кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) пычрак.	
кызыл сары	-Бу туп. -Туп (алма) нинди? -Туп (алма) сары (кызыл, яшел)	

яшел	-Нинди туп (алма) юк? -Кызыл (сары, яшел) туп (алма) юк. -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) кирәк? -Кирәк.	
нәрсә кирәк?	-Коля, нәрсә кирәк? -Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк. -Нинди кыяр? -Яшел (тәмле, чиста) кыяр.	
юа	-Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) пычрак. -Мә, кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) ю. -Оля кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) юа.	
	Ашамлыклар – 6 сәгать (25-30)	
аш ботка	тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чәй) -Нәрсә кирәк? -Аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) кирәк. -Нинди аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге)? -Тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге). -Мә, аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) аша (эч). -Рәхмәт. Аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) тәмле.	Аудиоязма №25-29 Дәфтәрдә эш №7, 8 Сюжет: 1.“Аш бүлмәсе”
	Савыт-саба - 6 сәгать (31-36)	
кашык тәлинкә чынаяк зәңгәр	-Кашык (тәлинкә, чынаяк) бир. -Нинди кашык (тәлинкә, чынаяк)? -Зур (кечкенә, сары, яшел, кызыл, зәңгәр). -Ничә кашык (тәлинкә, чынаяк)? -(1-10 га) кашык (тәлинкә, чынаяк). -Мә, (1-10) кашык(тәлинкә, чынаяк). -Мә, кызыл (сары, яшел, зәңгәр). чынаяк (тәлинкә, чынаяк).	Аудиоязма №30-37 Дәфтәрдә эш №9, 10 Сюжет: 1. “Өч аю” 2. “Чисталыкта - матурлык”
	Киемнәр - 6 сәгать (37-42)	
күлмәк	яшел (кызыл, сары, зәңгәр) күлмәк (чалбар).	Аудиоязма №38-43

чалбар ки сал йокла	чиста күлмәк (чалбар). матур күлмәк (чалбар). күлмәк (чалбар) юк. -Оля, күлмәк (чалбар) бир. -Нинди күлмәк (чалбар)? -Сары (кызыл, яшел, зәңгәр) күлмәк (чалбар). -Ничә күлмәк (чалбар)? -Бер (1-10) күлмәк (чалбар). -Курчак, чалбар (күлмәк) ки (сал). -Оля, чалбар (күлмәк) бир. -Мә, чалбар (күлмәк). -Рәхмәт. Курчак, мә, чалбар (күлмәк) ки (сал). -Курчак, йокла.	Дәфтәрдә эш №11, 12 Сюжет: 1.“Киемнәр кибетендә” 2.“Шаян уенчыклар”
Шәхси гигиена – 3 сәгать (43-45)		
бит кул хәерле көн	-Хәерле көн. -Мә су, бит (кул) ю. -Бит (кул) чиста. -Бит (кул) чиста. -Әйе, бит (кул) чиста.	Аудиоязма № 43, 44-48 Эш дәфтәре №13, 14 Сюжет: 1.“Ни өчен киемнәр югалган?”
Өй җиһазлары – 3 сәгать (46-48)		
өстәл урындык карават	-Зур (кечкенә) урындык (өстәл, карават). -Зур аю, мә зур карават (өстәл, урындык). -Кечкенә аю, мә кечкенә карават (өстәл, урындык). -Нәрсә кирәк? -Карават (өстәл, урындык) кирәк. -Нинди карават? -Зур (кечкенә, сары, яшел, зәңгәр) карават. -Мә, зур карават. -Рәхмәт.	Аудиоязма № 49 Эш дәфтәре №15 Сюжет: 1.“Маша һәм өч аю”
Бәйрәм “туган көн” – 9 сәгать (49-57)		
яратам	-Мин алма (ипи, сөт, чәй, ботка, аш, кыяр, кәбестә, бәрәңге, кишер) яратам. -Мин Коля(ны) (Оля(ны) яратам.	Аудиоязма №50-60 Эш дәфтәре №16-19 Сюжет:

  бар	-Мин курчак(ны) (аю(ны), песи(не), эт(не), куян(ны) яратам. -Нәрсә бар? -Туп (курчак) бар. -Нәрсә юк? -Туп (курчак) юк. “Бар”, “Юк” сүзләрен кулланып “Гаилә”, “Яшелчә” “Уенчыклар” темаларын кабатлау. Диалогларны кабатлау. “Кибетле” уеннары.	1. “Туган көн” 2. ”Кем нәрсә ярата?”
Бәйрәм “сабантуй”- 3 сәгать (58-60)		
	Ел дәвамында өйрәнелгән сүзләр, сөйләм үрнәге кулланыла. “Гаилә”, “Яшелчә”, “Уенчыклар” темаларын кабатлау. “Кибетле” уеннары.	Аудиоязма №61-63 Сюжет: 1.“Сабантуй бәйрәме”

Мәктәпкә әзерлек төркеме «без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар»
Проекты буенча тематик план

Актив сузләр	**Сөйләм урнәге**	**Аудиоязмаэш дәфтәре Анимацион сюжет**
син кем		Аудиоязма №1 - 2
хәерле көн	-Хәерле көн, Оля (Коля). -Хәерле көн, әни (әти, бабай, әби).	Аудиоязма №3 - 5 Дәфтәрдә эш №1 Сюжет: “Мияу адашкан”
тычкан		Аудиоязма №6 Дәфтәрдә эш №2
бу кем? бу нәрсә?		Аудиоязма №7 - 8 Дәфтәрдә эш №3 Сюжет:”Аю баласы дөнья белән таныша”
нишли? йоклый утыра	-Песи нишли? -Песи йоклый.	Аудиоязма №9 - 10 Дәфтәрдә эш №4

ашый эчә	-Әни нишли? -Әни утыра.	Аудиоязма №11 Сюжет: “Батыр Мияу һәм куркак Куянкай”
нишлисең? ашыйм эчәм	-Коля нишли? -Коля ашый (эчә).	Аудиоязма №12 Дәфтәрдә эш №5 Аудиоязма №13 - 14
	-Мияу, нишлисең? -Ашыйм. -Акбай, нишлисең? -Эчәм.	Мультфильм: “Тату гаилә” Аудиоязма №15 Аудиоязма №16 - 18
уйный уйныйм	-Оля (Коля), нишлисең? -Уйныйм.	Мультфильм: “Юмарт аю” Аудиоязма №19
утырам		Аудиоязма №20 Дәфәрдә эш №6
барам кая барасың? син нишлисең?	-Кая барасың? -Кафега барам. -Син нишлисең? -Мин бәрәңге ашыйм (чәй эчәм, уйныйм, барам, утырам, йоклый)	Мультфильм: “Кафега барабыз” Дәфтәрдә эш №7 Аудиоязма №21-23
сикер-сикерәм	Туп, туп Матур туп. Сикер-сикер, Матур туп.	Мультфильм: “Урманда күңелле уеннар” Аудиоязма №24 Дәфтәрдә эш №8 Аудиоязма №25-28
сикерә йөгерә төлке	Куян сикерә (йөгерә). Туп сикерә. Песи сикерә (йөгерә). Төлке сикерә (йөгерә).	Мультфильм: “Көчлеләр, кыюлар, җитезләр” Аудиоязма №29-30 Дәфтәрдә эш №9
йөгер-йөгерәм	-Йөгер! Син нишлисең?	Сюжет:

	-Мин йөгерәм.	“Җәнлекләр спорт бәйрәмендә”
чәк-чәк өчпочмак	-Мин чәк-чәк ашыйм. -Мин өчпочмак ашыйм.	Аудиоязма №31-32
яшь	-Сиңа ничә яшь? -6 яшь.	Аудиоязма №33-34 Дәфтәрдә эш №10
бүре керпе	-Мин бүре. Мин зур, матур, чиста.	Сюжет:“Циркта” Аудиоязма №35 - 36 Дәфтәрдә эш №11 Аудиоязма №37 - 38 Дәфтәрдә эш №12
тавык әтәч	Әтәч зур, матур Тавык кечкенә, матур	Сюжет: “Шаян кошлар”
үрдәк	-Син кем? -Мин үрдәк.	Аудиоязма №39 - 40
чана шуа	Куян чана шуа.	Аудиоязма №41 Дәфтәрдә эш №13 Сюжет:
шуам	Мин чана шуам.	“Урманда зур концерт”
бие бии	-Аю, әйдә, бие!	Аудиоязма №42 - 44 Дәфтәрдә эш №14
биим		Аудиоязма №45 - 46
	-Оля кызыл шар ярата? -Юк.	Сюжет: “Акбай туган көнгә барырга җыена”
ак кара	-Оля яшел шар ярата? -Әйе, мин яшел шар яратам.	Аудиоязма №47 Дәфтәрдә эш №15 Аудиоязма №45, 48 – 49
җырла-җырлыйм	-Син нишлисең?	

	-Мин җырлыйм.	Сюжет:
	җырлыйбыз	“Мияуның туган көне”
	зур рәхмәт	Аудиоязма №50
зур рәхмәт		Дәфтәрдә эш №16
		Аудиоязма №51 - 53
		Дәфтәрдә эш №17
		Сюжет:
китап укый	Кыз китап укый.	“Урман китапханәсендә”
рәсем ясыйм	рәсем ясыйм-алма ясыйм	Аудиоязма №54 - 60
	мәктәп	Дәфтәрдә эш №18
		Сюжет “Уйный-уйный укыйбыз”
укыйм	-Кем укый.	Аудиоязма №61-63
дәфтәр	-Мин укыйм.	Дәфтәрдә эш №19
		Сюжет: “Урман мәктәбендә”
	бик тәмле	
	Терем-терем, теремкәй,	Аудиоязма №64
	Зур түгел, кечкенә.	Сюжет: “Теремкәй”
	Теремкәйдә тычкан яши.	
	Теремкәйдә куян яши.	Аудиоязма №65-66
	Теремкәйдә бүре яши.	
	Теремкәйдә төлке яши.	
	Теремкәйдә аю яши.	
	Алар бик дус.	
	-Кәҗә кая?	
	-Әнә, кәҗә кәбестә ашый. Кәҗә кәбестә ярата.	Сюжет: “Кем нәрсә ярата?”
	-Мин ипи яратам. Песи, син нәрсә яратасың?	Аудиоязма №67 - 71
	-Мин сөт яратам. Сөт тәмле.	Дәфтәрдә эш №20
	-Мә, кәҗә, ботка аша.	
	-Юк, кәбестә яратам. Кәбестә тәмле.	

3.6. Программаны тормышка ашыруда төрле технологияләр, формалар, алымнар, методлар һәм чаралар

Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар:
1.Эшчәнлек эшкәртмәләре, диагностик материаллар.
2.Тавышлы күрсәтмәлелек (һәр проект өчен аудиоязмалар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар).
3.Картиналы һәм картиналы-дидактик күрсәтмәлелек (таратма һәм күрсәтмә рәсемнәр, җырлы-биюле уеннар, театр эшчәнлеге өчен материаллар.
4.Символик, график күрсәтмәлелек (пиктограммалар).
5.Күләмле күрсәтмәлелек (макетлар, муляжлар, уенчыклар)
6.Интерактив уеннар.
7.Эш дәфтәрләре.
Эш төрләре һәм формалары: Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:
1.Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.
2.Рәсемнәр белән эш: тасвирлау, үстерешле диалог.
3.Сюжетлы-рольле уеннар;
4.Әйлән-бәйлән, җырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып).
5.Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (әти-әниләргә, башка төркем балаларына).
6.Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, әйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары.
7.Иҗади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, ситуатив күнегүләр.
8.Ситуатив, логик күнегүләрне ишетеп, аңлап эшләү.
9.Үстерелешле диалоглар (зурлар һәм яшьтәшләре белән үзара аралашу).
10.Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, җырлау, кабатлау, ишеткән сүзне рәсемдә табып күрсәтү.
11.Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау.
12.Интерактив уеннар.
Аудиоязмалар яңа сүз өйрәтү, сөйләм үрнәкләре үзләштерү, уеннар, кыска җырлар өйрәтү, өстәл театры күрсәтү вакытларында куллану өчен кулай. Аларны һәр эшчәнлектә куллану мөһим түгел.
Яңа сүзләр өйрәтү технологиясе. Балаларны татар телендә сөйләшергә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана. Яңа сүзләр үзләштерү процессында махсус сайлап алынган күнегүләр төп чара булып тора. Юнәлеше һәм характеры ягыннан лексик күнегүләрне икегә бүлеп карыйлар: әзерлек күнегүләре һәм сөйләм күнегүләре. *Әзерлек күнегүләре* балаларны яңа сүзләрне файдаланып сөйләргә әзерли. Бу күнегүләр лексик берәмлекләрне хәтердә калдырырга ярдәм итәләр. *Сөйләм күнегүләре* лексик күнегүләрнең бер төре буларак, үзләштерелгән лексик берәмлекләр җирлегендә ситуацияләргә бәйле сөйләм эшчәнлеген барлыкка китерәләр. Яңа сүз өйрәтү төп методик алымнарның берсе булып тора:
-яңа сүз тәрбияче тарафыннан ачык, төгәл итеп күрсәтмә рәсем ярдәмендә әйтелә;-аудиоязмадан тыңлатыла, кабатлатыла;
-ишеткән сүзне бала рәсемннән табып күрсәтә һәм әйтә;
-сүзләр тизрәк истә калсын өчен сүз кат-кат әйттерелә, аңлашылмаган очракта, аның русча тәрҗемәсе бирелә;
-төрле эш формаларында (пышылдап, күмәкләп, төркемнәргә бүленеп, хәрәкәтләнеп әйтеп) өйрәтелә;

-уеннар кулланып (“Ватык телефон”, “Кайтаваз”...) ныгытыла;
-яңа сүз, таныш булган сүзләр белән грамматик конструкцияләрдә ныгытыла, мәсәлән: зур туп, чиста туп;
-аралашуда кулланыла (бала өйрәнгән яңа сүзләрне, конструкцияләрне бары аралашуда аңлап куллана);
-бала теге яки бу сүзне аның төгәл мәгънәсен аңлап үзләштереп калсын өчен телдән инкарь итү яисә раслау күнегүләре үткәрергә мөмкин;
-өйрәнелгән сүзләрне хәтердә калдыру максатыннан төрле уеннар оештырырга була: “Исемен әйтсәң бирәм”, “Мин күрсәтәм, син әйт”, “Сорап ал”, “Серле кәрзин” һ.б.

Баланың сөйләмен оештыру өчен исемнең алмашлык (мин, син, бу), сан (1 дән 10 га), сыйфат (тәм, күләм, төс, эчке сыйфатлар) һәм фигыль белән бәйләү грамматик конструкцияләре кулланыла. Фигыль белән таныштыру боерык фигыльләрдән башлана (бар, сикер, аша һ.б.). Уртанчылар төркемендә балаларга боерык фигыльләрне аңлап үтәүләрен таләп ителә. Зурлар төркемендә балалар кайбер боерыкларны үзләре бирә (сикер, аша, уйна) һәм аңлап үтиләр.

Диалогик сөйләм. Программаның төп асылы булып аралашуга чыгу тора. Аралашуга чыгу өчен диалогик сөйләмнең әһәмияте бик зур. Диалогик сөйләмгә өйрәткәндә гадидән катлаулыга дигән дидактик принципка таянып эшләү кулай. Диалогик сөйләмдә иң отышлы алым – сорау-җавап рәвешендә (сорау-информация алу берәмлеге) һәм теләк белдерә торган: теләк, үтенү, тәкъдим итү, ризасызлык төсмере булырга мөмкин. Еш кына сораудан соң, әңгәмәдәшнең җавап репликасы килә,раслау яисә инкарь рәвешендә булырга мөмкин.Реплика-җавап сорау рәвешендә дә булырга мөмкин: *Нинди әти?* Бу вакытта әңгәмәдәшнең җавабы тулы да, ким дә булырга мөмкин: *Матур әти;* яисә: *Матур.*

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларга ситуатив - тематик принцип нигезендә, диалогик сөйләмне үстерү буенча түбәндәге типтагы күнегүләр тәкъдим итәргә мөмкин:
- уен ситуацияләрендә катнашу;
- тәкъдим ителгән үрнәк буенча кечкенә диалоглар төзү;
- тематик диалоглар төзү;
- сәхнәләштерүдә катнашу;
- рольләргә бүлеп сөйләү.

Диалоглар белән эшләү коммуникатив юнәлештә алып барылырга тиеш. Тәрбияче аларның балалар сөйләменә кирәклек кирәкле формаларын эшләргә һәм төрле шартларда куллану мөмкинлеген исәпкә алырга тиеш. Тәрбияче, сөйләмгә эмоциональ бизәлеш өстәү өчен, төрле формаларны кулланырга; эш эчтәлегенә туры килә торган интонация, ишарәләр, мимикалардан файдаланырга һ.б. өйрәтергә тиеш. Шул ук вакытта, диалогны сорау бирү һәм аңа җавап алу дип кенә уйларга ярамый. Балаларны диалогик сөйләмгә хас булган башка (сорау һәм җаваплардан тыш) ситуацияләр, репликалар, көндәлек аралашу формаларына да өйрәтергә кирәк.

Аралашуга чыгу өчен нәтиҗәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар тора.

Эш дәфтәрләре эшчәнлектә өйрәнелгән материалны ныгытуны күздә тотып төзелгән. Дәфтәрләр белән эшләгәндә балалар кабатлыйлар, бер-берсенә сораулар бирәләр, тәрбияче белән аралашалар. Балалар үзләренең эш дәфтәрләрен өйгә алып кайтып өйрәнелгән материалны кабатлый алалар. Бу дәфтәрләр белән әти-әниләр дә, төркем тәрбиячеләре дә эшли ала, чөнки биремнәр рус телендә язылган. Дәфтәрдәге эшнең нәтиҗәсе уртанчылар төркемендә сүзне ишетеп, аңлап, предметларны табып, парлаштырып, чагыштырып, аларның сыйфатын, санын билгеләүгә китерсә, зурлар төркемендә балаларны үзара аралашуга этәрә . Берүк вакытта, фигыльләр боерык формада (утыр, уйна һ.б Балалар бер-берсенә, өлкәннәргә сораулар бирергә өйрәнәләр: бу нәрсә, нишли, нәрсә кирәк, нинди һ.б. Җөмләләр төзү баланың уйлавын таләп итә, чөнки алар 3-4 сүздән торалар. Мәсәлән: Аю караватта йоклый. Песи бит юа һ.б..

Анимацион сюжетлар балаларның белгән сүз байлыгына, яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып төзелгән. Сюжетны караганнан соң, балалар белән әңгәмәләр үткәрелә, алда өйрәнелгән уен ситуацияләрен кабатларга тәкъдим ителә.

Төрле эшчәнлекләрдә белем бирү формалары

<table>
<tr><th>Хәрәкәт</th><th>Уен</th><th>Хезмәт</th><th>Танып-белү</th><th>Аралашу</th></tr>
<tr><td>-уен
-хәрәкәт элементларын кулланып әңгәмә үткәрү
-физминуткалар</td><td>-күзәтү
-уку
-уен
-әңгәмә
-күмәк уен (тәрбияче; балалар белән)
-сюжетлы-рольле уен
-кагыйдәле уен
-экскурсия
-бәйрәм</td><td>-күмәк эшчәнлек
-әңгәмә
-карау
-уен
-дежур тору</td><td>-күзәтү
-сюжетлы-рольле уен
-хикәя
-үстерүле уен
-әңгәмә
-ситуатив сөйләшү
-уку</td><td rowspan="3">-уку
-хикәя
-әңгәмә
-өстәл театры
-балалар белән аралашу
-шигыр ятлау
-уен (дидактик, театральләштерелгән, режиссер)
-табышмакларга җавап табу
-текстлы хәрәкәтле уен
-тәрбияче белән аралашу</td></tr>
<tr><th>Матур әдәбият, фольклорны кабул итү</th><th>Рәсем</th><th>Музыка</th><th>Төзү</th></tr>
<tr><td>-уку
-әңгәмә
-хикәя
-уен
-викторина
-инсценирование</td><td>-карау
-уен
-бизәү
-күргәзмәләр
-ясау</td><td>-музыка тыңлау
-җырлы-биюле уен
-җырлау</td><td>-уен
-күзәтү
-карау</td></tr>
</table>

“Туган телдә сөйләшәбез”
Комплекслы тематик план
Икенче кечкенәләр төркеме (3-4 яшь)

№	Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	Эшчәнлек саны
1.	**Исәнме, балалар бакчасы**	Танышу Өйдә кем яши? Мин малай, мин кыз Мияу белән танышу Әйдәгез танышыйк Әйдә дуслашыйк	1 1 1 1 1 1
2.	**Уенчыклар**	Минем яраткан уенчыкларым	1

		Минем яраткан уенчыкларым Каруселльгә сәяхәт Без уйнарга яратабыз Йомшак уенчык карау Туп Туган көн Мияу кунакка килгән Уенчыклар кибете	1 1 1 1 1 1 1 1
3.	**Көз**	Алтын көз Көз килде Аваз культурасы, Ө авазы Куян үстергән кишер һәм помидор Яшелчә бакчасында "Шалкан" әкияте Җиләк-җимеш бакчасында Бакчада алмалар өлгерде Уйный-уйный саныйбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1
4.	**Гаилә**	Өйдә кем яши? Безнең гаилә Качышлы уйныйбыз Тату гаилә Минем дуслар Әйдәгез дуслашыйк Минем туганнарым Безнең гаилә Әби күчтәнәче Дустыңны сыйла Сөт,чәй Кунакка барабыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
5.	**Кыш**	Кар ява Алсуны урамга киендерәбез А.Алиш "Куян кызы" "Чанада шуабыз" рәсемен карау Кышкы уеннар "Куяннар"уенын өйрәнү	1 1 1 1 1 1
6.	**Яңа ел бәйрәме**	Тиздән чыршы бәйрәме	1

		Б.Рәхмәтнең “Кыш бабай” шигырен ятлау Уйныйбыз да, җырлыйбыз да Без бәйрәмгә әзерләнәбез Бәйрәм концерты Яңа ел бәйрәме	1 1 1 1 1
7.	**Минем йортым, минем шәһәрем**	Минем шәһәрем Мин “КамАЗ” оныгы “Әлли-бәлли итәргә...”бишек җыры Безнең урам Алсуның яңа өе Алсуда кунакта	1 1 1 1 1 1
8.	**Безнең авылда**	Безнең авылда Зурлар һәм кечкенәләр “Кем нәрсә ярата?”татар халык әкиятен сөйләү “Песи һәм песи балалары”рәсемен карау Ж.Тәрҗемановның”Үзен бик чиста йөртә”шигырен уку “Кем МИЯУ дип әйтте?” Йорт кошлары Р.Батулланың “Елак әтәч”әсәрен уку Без уйныйбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1
9.	**Ватанны саклаучылар көне**	Зур гаилә Безнең әтиләр һәм абыйлар Бабайга кунакка барабыз Ватанны саклаучылар көне Очучылар З.Туфайлованың “Шофёр булам”шигырен уку	1 1 1 1 1 1
10.	**8нче март**	Минем әнием Кояш гомере телим мин, әнием, сиңа! Без әнигә булышабыз Әбигә кунакка барабыз Мин әнинең ярдәмчесе Азат кунак чакыра	1 1 1 1 1 1
11.	**Кыргый хайваннар**	Урманда Аю белән куян “Өч аю”әкияте	1 1 1

12.	**Әкияттә кунакта**	“Теремкәй” рус халык әкиятен сөйләү Кыргый хайваннар “Төлке, куян һәм әтәч”әкиятен сәхнәләштерү	1 1 1
13.	**Яз**	Урамда яз Яз җитте Яз җыры “Кояш чык,чык,...” Язгы күренешләр Ак аю кунакка килгән Кошлар Х.Вахитның “Уңган сыерчык”шигырен уку Без уйныйбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1
14.	**Бәйрәмнәр**	Бәйрәмгә барабыз “Балалар бакчасында бәйрәм” дигән рәсем карау “Урманда зур концерт” - анимацион сюжет карау	1 1 1
15.	**Җәй**	Автобуста сәяхәт Җ.Тәрҗемановның “Кикрикүк” шигырен уку Мультфильмда кунакта М.Мазуновның “Кәҗә”шигырен уку “Кәҗә һәм кәҗә бәтиләре” рәсемен карау Чәчәкләр-тормыш яме Матур җәй, кил безгә Мин җәйне яратам “Карга” эндәшен уку Саф һавада Экология сукмагы буенча сәяхәт Без уйныйбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
			105сәгать

“Туган телдә сөйләшәбез”
Комплекслы тематик план
Уртанчылар төркеме (4-5 яшь)

№	**Проект темалары**	**Эшчәнлек төрләре**	**Эшчәнлек саны**
1.	**Без балалар бакчасында**	Танышу Без балалар бакчасында	1 1

		Әкиятләр иленә сәяхәт	1
2.	**Мин - дөньяның бер кешесе**	Әти, әни һәм мин “Гаилә” рәсемен карау Г. Тукай “Безнең гаилә”шигырен уку Г. Тукай “Безнең гаилә”шигырен ятлау Гаилә Мин һәм кешеләр	1 1 1 1 2 2
		“Көз һәм балалар” җыры Анимацион сюжет “Шалкан әкияте буенча” Әйдәгез, дуслашыйк.	2 1 1
3.	**Ю**	Б.Рәхмәт “Су” шигырен уку Б.Рәхмәт “Су” шигырен ятлау	1 1
		Качышлы уйныйбыз	1
4.	**Көз**	Көз килде “Көз”рәсемен карау	1 1
		Качышлы уйныйбыз	1
5.	**Куян күчтәнәчләре**	Куян күчтәнәчләре	2
		“Шалкан” әкияте	1
6.	**Көз күчтәнәчләре**	Җимешләр Р.Батулла “Аю Әппәс” әкиятен сөйләү	1 1
		Әйдәгез, уйныйбыз	1
7.	**Табын янында**	Ашамлыклар Әбине сыйла Сыйла Без кибеткә барабыз, ашамлыклар алабыз Аш бүлмәсе	2 1 1 1 1
		Безнең кунаклар Дустыңны сыйла Кунак сыйлау	1 1 1
8.	**Татар халык ашлары**	Татар халык ашлары	2
		Азат кунак чакыра	1
9.	**Безнең уенчыклар**	Безнең уенчыклар Әйдәгез уйныйбыз Уенчыклар белән уйныйбыз Уенчыклар кибете	3 1 1 1

		Без уйнарга яратабыз Уйныйбыз Минем яраткан уенчыкларым	1 1 1
		Уенчыклар Паркка сәяхәт Алсуның туган көне Яңа ел килә Ә.Бариның “Кыш”шигырен уку	2 1 1 1 1
10.	**Кыш**	Җәнлекләр кышка әзерләнә Җәнлекләр кышкы урманда А.Алиш”Куян кызы” Кыргый хайваннар Хәйдәрнең “Керпе туны”әкиятен уку Ә.Бариның “Кыш”шигырен уку	1 1 1 1 1 1
		Паркка сәяхәт Уйныйбыз Мияуга бүләк	1 1 1
11.	**Халык җәүһәрләре**	Киемнәр	2
		“Ни өчен киемнәр югалган”	1
12.	**Ватанны саклаучылар**	Безнең Армия Хәрби һөнәрләр Очучылар Без солдатлар К. Булатованың “Солдатлар” шигырен уку Иң яхшы әти	1 1 1 1 1 1
		Уенчыклар үпкәләгән “Күңелле уеннар” Уенчыклар юабыз	1 1 1
13.	**8 март**	Әнием турында сөйлим З.Туфайлованың “Әни сүзе” шигырен ятлау	1 1
		Саннар	2
14.	**Яз**	Кар Бабай язны эзли Яз бүләкләре Нур Гайсинның“Яз килә”шигырен уку “Без язны яратабыз”	1 1 1 1
		Уйныйбыз да, саныйбыз да	1

15.	**Күчмә кошлар**	Күчмә кошлар Х.Вахитның “Уңган сыерчык”шигырен уку Б. Рәхмәтнең “Яз ”шигырен ятлау	2
		Бергәләп өйрәник “Акбай һәм Мияу мажаралары”	1 1
16.	**Халык җәүһәрләре**	Кунак чакырабыз	2
		“Күңелле ял итәбез”	1
17.	**Апрель җитсә, исемеңне жырына куша тургай**	Габдулла Тукай Габдулла Тукайның “Кызыклы шәкерт”шигырен уку Габдулла Тукайның “Гали белән кәҗә” шигырен ятлау	2 1 1
		Без татарча сөйләшәбез	2
18.	**Йорт хайваннары**	Йорт хайваннары К.Ушинскийның “Хайваннар бәхәсе”әсәре	1 1
		Бу өйдә кем яши?	1
19.	**Минем дусларым**	“Торна белән Төлке” әкиятен уку “Без татарча сөйләшәбез” Җ.Тәрҗемановның ”Кикрикүк”шигырен уку А.Алишның”Чукмар белән Тукмар” әкияте буенча әңгәмә	2 1 1
		Без театр уйныйбыз Уйныйбыз	1 1
20.	**Сабантуй бәйрәме**	Сабантуйга әзерләнәбез Күңелле Сабантуй	1 1
		Сабантуй бәйрәме	1
			104 сәгать

“Туган телдә сөйләшәбез”
Комплекслы тематик план
Зурлар төркеме (5-6 яшь)

	Проект темалары	**Эшчәнлек төрләре**	**Эшчәнлек саны**
1.	**«Яхшы сүз-җан азыгы»**	Танышу Ягымлы сүзләр Сыйла(катнаш эшчәнлек)	1 1 1
2.	**А. Алиш иҗаты**	А.Алиш- балалар язучысы. А.Алиш “Каз белән аккош”	1 1

		«Чукмар белән Тукмар» (катнаш эшчәнлек)	1
3.	**Хуш киләсең, ямьле көз!**	Җәйләр үтте, көзләр җитте. Көзге табигать	1 1
		“Шалкан” (катнаш эшчәнлек)	1
4.	**Көз күчтәнәчләре**	Яшелчәләр күргәзмәсенә сәяхәт Сыйлыйбыз	1 1
		“Баллы кишер” (катнаш эшчәнлек)	1
		Түтәлләрдә үсте яшелчә Яшелчәләр кибете Бар матур бакча	1 1 1
5.	**Мин яратам сине, Татарстан**	Мин яратам сине, Татарстан Туган җирем-Татарстан	1 1
		“Уйный-уйный эшлибез”	1
		Гүзәл туган ягыбыз Туган ил кайдан башлана?	1 1
		Мультфильм “Акбарс”	1
6.	**Төсләр дөньясы**	Төсләр Төсләр дөньясы	1 1
		“Юл маҗаралары”.	1
7.	**Кем эшләми, шул ашамый**	Яшелчә салаты Яшелчәләр юабыз.	1 1
		“Кем эшләми, шул ашамый”	1
8.	**Җиләк-җимешләр**	Җимешләр Уйныйбыз да, җырлыйбыз да Җиләк-җимешләр	1 1 1
9.	**Минем гаиләм**	Безнең гаилә Әби, бабайларны хөрмәтлик.	1 1
		“Аш бүлмәсе”	1
10.	**Табын янында**	Савыт-саба кибетенә сәяхәт. Савыт-саба. Бергәләп өйрәнәбез. Курчак Алиягә булыш Чәй табыны	1 1 1 1 1
		“Өч аю” .	1
11.	**Киемнәр дә безне бизиләр**	Кием кешене бизи	1

		Кием-салым кибетенә сәяхәт	1
		“Киемнәр кибетендә”	1
12.	**Салкын кыш Кышкы уеннар**	Салкын кыш Кышкы уеннар	1 2
		“ Хат ташучы Кар бабай.”	1
		Без суыктан курыкмыйбыз. Кыш	1 1
		“Киемнәр кибетендә”	1
		Кышкы уеннар Ел фасыллары	1 1
		Куян кызы	1
13.	**Кунак булсаң-тыйнак бул**	Без ашыйбыз Мин кунак яратам Бергәләп өйрәнәбез	1 1 1
14.	**Киемнәр**	Киенергә ярдәм ит Милли киемнәр.	1 1
		“Киемнәр кибетендә”	1
		Киемнәр дә безне бизиләр. Киемнәр дөньясы	1 1
		”Ни өчен киемнәр югалган”	1
15.	**Йорт җиһазлары**	Матур әдәбият белән таныштыру. Өстәл театры “Өч аю”. Өй җиһазлары кибете.	1 1
		“Маша һәм өч аю”	1
16.	**Муса Җәлил безнең күңелләрдә.**	Муса Җәлил безнең күңелләрдә. “Батырлыкта-матурлык”.	1 1
		“Шаян уенчыклар”.	1
17.	**Кояш гомере телим мин, әнием, сиңа**	Без әни белән кибеткә бардык Әниләр бәйрәме	1 1
		“Өч кыз”	1
		Әни кирәк Әниемнең тәмле ашлары	1 1
		“Туган көн”	1
18.	**Без язны яратабыз**	Яз килә. Яз килә, яз!	1 1
		“Кем нәрсә ярата?”.	1

		Татар халык иҗаты аша язны тасвирлау Нәүрүз – яз бәйрәме Бар, юк	1 1 1
19.	**Безнең канатлы дусларыбыз**	Күчмә кошлар Кошлар	1 1
		“Алтын ай” кибете	1
20.	**Габдулла Тукай иҗаты**	Габдулла Тукай Г. Тукайның “Кызыклы шәкерт” шигырен уку.	1 1
		Тукай әсәрләреннән төзелгән мультфильмнардан өзекләр карау.	1
		Г. Тукай “Безнең гаилә” “Гаилә” рәсемен карау	1 1
		Г. Тукай “Бала белән күбәләк”	1
21.	**Чисталыкта-матурлык**	Саулык-зур байлык Шигырь уку: Ә.Ерикәй “Чисталык сөябез”	1 1
		“Чисталыкта-матурлык”	1
22.	**Җиңү алып килде май**	Сугыш ветераннары белән очрашу	1
23.	**Кунак көтәбез**	“Винни-пух кунакка бара”.	1
		“Чебурашка”	1
24.	**Хәрәкәттә -бәрәкәт**	Минем яраткан спорт төре. Шигырь уку: В Хәйруллина “Туплар”	1 1
		Арыслан баласы һәм ташбака ничек җыр җырлаган	1
25.	**Чәчәкле җәй**	Чәчәкләр-тормыш яме Чәчәкле җәй.	1 1
		Сабантуй бәйрәме	1
26.	**Күңелле Сабантуй**	Күңелле Сабантуй уеннары Сабан туена әзерлек Сабан туена әзерлек	1 1 1
			102

“Туган телдә сөйләшәбез”
Комплекслы тематик план
Мәктәпкә әзерлек төркеме (6-7 яшь)

	Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	Эшчәнлек саны
1.	**Әйдәгез, танышабыз!**	Әйдәгез, танышабыз Тәмле сүз – җан азыгы	1 1
		“Мияу адашкан”	1
2.	**Тату гаилә**	Минем өем Тату гаилә	1 1
		“Аю баласы дөнья белән таныша”	1
3.	**Абдулла Алиш иҗаты**	А. Алиш иҗаты белән танышу. А.Алиш “Сертотмас үрдәк” әкияте	1 1
		«Батыр Мияу белән куркак Куянкай»	1
4.	**Алтын көз**	Алтын көз Көз җитте	1 1
		“Шалкан”	1
5.	**Көзге байлык**	Яшелчәләр	2
		«Кем эшләми, шул ашамый”	1
6.	**Көз күчтәнәчләре**	Җиләк-җимешләр Көз күчтәнәчләре	1 1
		“Без сыйланабыз”	1
7.	**Икмәк – яшәү терәге**	“Игенченең тырышлыгы кырларыннан күренә” Кунак чакырдык	1 1
		“Юмарт аю”	1
8.	**Ашамлыклар**	Ашамлыклар Кунак көтәбез	1 1
		“Кафега барабыз”	1
9.	**Савыт-саба**	Савыт-саба	2
		“Тәмле” кафесы ачабыз	1
10.	**Өй җиһазлары**	Минем өем, өй җиһазлары	1
		“Тәмле” кафесында	1
11.	**Милли киемнәр**	Әбиемнең серле сандыгы Кием кешене бизи	1 1
		“Күңелле уеннар”	1

12.	**Минем туган җирем**	Татарстан буйлап сәяхәт Спорт бәйрәменә барабыз	1 1
		“Көчлеләр, кыюлар, җитезләр”	1
13.	**Башкалам - Казан**	Башкалам - Казан “Туган илем – туган өем”	1 1
		Әниләр бәйрәменә барабыз	1
14.	**Кыргый хайваннар**	Кыргый хайваннар	2
		“Циркта”	1
15.	**Ишек алдында**	Йорт кошлары Йорт хайваннары	1 1
		“Төлке һәм каз” мультфильмы	1
16.	**Кыш килде**	Кыш килде Кыш	1 1
		“Безнең дуслар”	1
17.	**Кышкы уеннар**	Кышкы уеннар Яңа ел бәйрәме	1 1
		“Кар малай” мультфильмы	1
18.	**Кыш Кышкы уеннар**	Кыш. Кышкы уеннар	2
		“Шаян кошлар”	1
19.	**Кышлаучы кошлар**	Кышлаучы кошлар Кошлар кафесы Кошларга ярдәм итик	2 1 1
		“Әйдә, бие!”	1
		“Урманда зур концерт”	1
20.	**Киемнәр**	Киемнәр Кышкы киемнәр	1 1
		“Акбай туган көнгә барырга әзерләнә”	1
21.	**Муса Җәлил**	Муса Җәлил	2
		“Мияуның туган көне”	1
22.	**И туган тел, и матур тел**	Бөтендөнья телләр көне И туган тел, и матур тел...	1 1
		“Урман китапханәсендә”	1
23.	**Безнең шәһәр**	Безнең шәһәр	2
		“Уйный-уйный укыйбыз”	1

24.	**Ямьле яз**	Ямьле яз	2
		«Урман мәктәбендә»	1
25.	**Әкияттә кунакта**	Әкияттә кунакта “Хуш киләсең, Нәүрүз!”	1 1
		“Теремкәй” әкиятен сәхнәләштерү	1
26.	**Күчмә кошлар**	Күчмә кошлар	2
		“Кем нәрсә ярата?”	1
27.	**Белем иленә сәяхәт**	Белем иленә сәяхәт Серле чәчәк Уку бүлмәсе	2 1 1
		“Уйный-уйный укыйбыз”	1
28.	**Мәктәп**	Без мәктәпкә барабыз	2
		“Без инде хәзер зурлар - мәктәпкә илтә юллар”	1
		“Юл маҗаралары”	1
29.	**Урман-безнең байлыгыбыз**	Урманда Нәрсә ул “Кызыл китап?”	1 1
		Габдулла Тукай	1
30.	**Габдулла Тукай**	Г. Тукай әкиятләренә сәяхәт Без - Тукай оныклары	1 1
		Г. Тукай “Шүрәле”	1
31.	**Әкияттә кунакта**	«Эш беткәч, уйнарга ярый» “Алтын бөртекләр” «Агачлар да авырый»	1 1 1
32.	**Белем иленә сәяхәт**	Могҗизалар кыры Белем иленә сәяхәт	1 1
33.	**Без уйнарга яратабыз**	Казанга спорт бәйрәменә барабыз Без уйнарга яратабыз Сюжетлы-рольле уеннар	1 2 1
34.	**Җиңү бәйрәме**	Алар безгә җиңү бүләк итте Җиңү бәйрәме	1 1
35.	**Хуш бакчам, исәнме мәктәп**	Кабатлау. «Хуш бакчам, исәнме мәктәп»	1 1
			108 сәгать

3.7. Белем бирү эшчәнлекләре челтәре һәм тәрбиячененең эш көне бүленеше

Оештырылган белем бирү эшчәнлеге челтәре

Дүшәмбе

1. 3, 4 2-нче кечкенәләр төркемендә, №7 уртанчылар төркемендә режим вакытында уеннар
2. 9 зурлар төркеме –8.50-9.15/9.20-9.45
3. 8 мәктәпкә әзерлек төркеме – 9.50-10.20

Сишәмбе

1. 7 нче уртанчылар төркеме – 8.40-9.00
2. 11 зурлар төркеме – 9.05-9.30

Чәршәмбе

5 -мәктәпкәчә яшьтәге төркем - 9.00-9.30/9.35-10.05

Пәнҗешәмбе

1. 3, 4 2-нче кечкенәләр төркемендә, №7 уртанчылар төркемендә режим вакытында уеннар
2. 9-зурлар төркеме - 9.00-9.25
3. 8 мәктәпкәчә яшьтәге төркем 9.40-10.10

Җомга

1. № 3, № 4 2-нче кечкенәләр төркемендә, №7 уртанчылар төркемендә режим вакытында уеннар
2. 11 зурлар төркеме –9.00-9.25/9.30-9.55
3. 5-мәктәпкәчә яшьтәге төркеме -10.00-10.30

Татар теле тәрбиячесенең эш көне бүленеше

ЭШ КӨНЕ бүленеше атна көннәре	Вакыты/ Время	Эш эчтәлеге/Содержание работы
Дүшәмбе Понедельник	7.00-8.00	9нчы уртанчылар төркеме балалары белән шәхси эш һәм оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек/ Индивидуальная работа с детьми.гр №9 и подготовка к ОД
	8.00-8.30	2нче №3 кечкенәләр төркемнәрендә режим вакытында уеннар оештыру/Работа с детьми в реж.мом.
	8.30-8.50	2-че №4 кечкенәләр төркемендә режим вакытында уеннар/2мл.группах №4 игры в режимных моментах
	8.50-9.45	11-уртанчылар төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ Образ.деят ОД
	9.20-9.30	Оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек
	9.30-9.50	9 нчы уртанчылар төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге -ОД
	9.50-10.15	5-зурлар төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ ОД встаршой группе №5
	10.15-10.45	8-мәктәпкәчә яшьтәге төркемдә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ОД в подг.гр.№8
	10.45-11.45	Мәктәпкәчә яшьтәге балалар төркемнәре белән саф һавада уеннар оештыру,балалар теләге белән/ Игры на прогулке по желанию детей в подготовительных группах №8
	11.45-12.00	Нәшер ителгн газет жңурналлар белән эш/работа с периодической печатью
	12.00-12.30	Обед/ төшке аш
	12.30-13.00	үз аң үстерү/самообразование
	13.00-14.00	Ике дәүләт теле өйрәнү буенча тәрбиячеләр белән бердәм эш/работа с воспитателями по реализаөии обучения двум гос.языкам
	14.00-15.15	Кондәлек планнарга таянып уеннар өчен материал әзерләү-Подбор материала к игровой деятелңности
	15.15-15.35	7 уртанчылар төркеме белән шәхси эш/Индивидуальная работа с детьми средней гр.7
	15.35-16.35	Документлар белән эш/Работа с документацией
	16.35-17.35	5 Мәктәпкәчә яшьтәге балалар төркеме балалары белән җырлар,шигырьлщр үзләштерү/Закрепление песен и стихов в стар.гр №11
	17.35-18.00	Мытье игрушек
Сишәмбе вторник	7.00-8.00	8нче мәктәпкә әзерлек төркеме балалары белән шәхси эш һәм әти-әниләр белән эш ое Индивидуальная работа с детьми. гр.№8 и работа с родителями
	8.00-8.30	Оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек/Подготовка к ОД
	8.30-9.00	Татар төркемнәрендә сәләтле балалар белән конкурс эшләре буенча эш/Работа с одар.детьми
	9.00-9.20	7нчы уртанчылар төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ ОД в средней группе №7
	9.20-9.30	Оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек/ Подготовка к ОД
	9.30-9.50	7-уртанчылар төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ ОД всреднейй группе №7

	9.50--9.55	проветрование
	9.55-10.20	9 зурлар төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ОД в стр.гр.№9
	10.20-10.25	Оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек/Подготовка к ОД
	10.25-10.50	11-нче зурлар төркеме белән оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ОД в старшей группе №11
	10.50-11.20	5-че мәктәпкәчә яш.төркем оештырылган белем бирү эшчәнлеге /ОД
	11.20-12.00	Өстәмә белем биру/ доп.услуги в адаптационной группе
	12.00-12.30	Төшке аш/обед
	12.30-13.00	Самообразование/үз аң үстерү
	13.00-14.00	Ике дәүләт телен үзләштерү буенча тәрбиячеләр белән эш/Работа с воспитателями
	14.00-15.00	Тәрбияченең музыка житәкчесе белән бердәм эше/Совместная работа с муз.руков.
	15.00-15.10	Оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек/Подготовка к ОД
	15.10-15.35	9 зурлар төркемендә оештырылган белем эшчәнлеге/ОД
	15.35--15.45	Подготовка к ОД
	15.45-16.10	11 зурлар төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ОД в стар.гр.№11
	16.10-17.10	5нче төркем балалары белән шәхси эш/5 подг.гр.индив.работа
	17.10-17.40	Планнар белән эш/Работа с планами
	17.40-18.00	Уенчыкларны юу/Мытье игрушек
Чәршәмбе Среда	7.00-8.00	9-нче зурлар төркеме балалары белән шәхси эш,эти-әниләр белән эш
	8.00-8.15	№3-2нче кеченәләр төркеме балалары белән режим вакытында уеннар оештыру
	8.15-8.30	№4-2нче кечкенәләр төркеме белән режим вакытында уеннар оештыру
	8.30-9.00	Оештырылган белем эшчәнлекләренә әзерлек/Подготовка к ОД
	9.00-9.20	7 уртанчылар төркемендә ештырылган белем бирү эшчәнлеге
	9.20-9.30	Бүлмәне жилләтү һәм оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек/Подготовка к ОД
	9.30-9.50	Оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ОД
	9.50-10.10	9 нчы уртанчылар төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге ОД
	10.10-10.15	проветрование
	10.15-10.40	11 нче зурлар төркемендә оештырылган белем эшчәнлеге/ОД
	10.40-11.10	8-нче мәктәпкәчә яш.төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ОД
	11.10-12.00	Көндәлек планнарда шәхси эшне билгеләү/Заполнение в календарном плане индив.работы
	12.00-12.30	Көндезге аш / Обеденный перерыв
	12.30-13.30	Документлар белән эш/работа с документацией
	13.45-15.00	Әти-әниләр почмаклары өчен мәгълүмат битләре төзү/Оформление информационных листов для родительских уголков.
	15.00-15.10	Җитештерү эшчәнлеге һәм оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек/Продуктивная деятельностьи подготовка к ОД

	15.10-15.40	5 мәктәпкәчә яш. төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ ОД в подг. группе №5
	15.40-15.50	Бүлмәне җилләтү, материаллар әзерләү
	15.50-16.20	5-нче мәктәпкәчә яшьтәге төркемдә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ОД
	16.20-17.00	7-че төркем балалары белән шәхси эш/Индив.работа с гр.№7
	17.00-18.00	Документлар белән эш/Работа с документации
Пәнжешәмбе четверг	7.00-8.00	8 нчы мәктәкәчә яшьтәге төркем балалары белән шәхси эш һәм эти -әниләр белән эш оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек /Индивидуальная работа с детьми.группы №8 и подготовка к ОД
	8.00-8.30	11 төркем балалары белән шигырьләр,җыралр өйрәнү/разучивание стихов и песен по год.пл.
	8.30-8.50	Оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек/Подготовка к ОД
	8.50-9.10	9 нчы уртанчылар төркемендә оештырылган белем эшчәнлеге/ОД
	9.10-9.20	Оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек/подготовка к ОД
	9.20-9.40	7-нчы уртанчылар төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ ОД в средней группе №
	9.40-10.00	11 нчы төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ОД в ср.гр.№11
	10.00-10.25	9 нче зурлар төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ОД в стар.гр.№9
	10.25-10.35	Подготовка к ОД
	10.35-11.00	11нче зурлар төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ ОД
	11.00-12.00	Адаптацион төркемгә өстәмә белем бирүДоп.услуги
	12.00-12.30	Төшке аш/обед
	12.30-13.30	Төркем тәрбиячеләре белән эш
	13.30-14.30	Документлар белән эш/работа с документацией
	14.30-15.30	Бүлмәне төрле уеннар исәбенә баету/Обогащение предметно-развивающей среды в кабинете. Өстәмә хезмәт эшчәнлегенә әзерлек/ Подготовка доп.услуге .
	15.30-16.00	7 нчы уртанчылар төркеме белән шәхси эш.
	16.00-17.00	11 зурлар төркеме белән шәхси эш/индивидуальная работа с детьми стар,гр.№11 Өстәмә хезмәт күрсәтүгә әзерлек
	17.00-17.20	Өстәмә түләүле белем бирү”Мин татарча сөйләшәм”/доп.услуги
	17.20-17.30	Өстәмә белем бирүгә әзерлек
	17.30-18.00	Өстәмә белем бирү
Җомга пятница	7.00-8.00	5,8 нче мәктәпкә әзерлек төркеме балалары белән шәхси эш Индивидуальная работа с детьми гр № 5,8. Работа с родителями Оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек/ Подготовка к ОД
	8.00-8.30	3,4 нче кечкенәләр төркемендә режим вакытында уеннар оештыру/игры в реж.мом. 2 мл.гр.№3,4
	8.30-9.00	Оештырылган белем бирү эшчәнлегенә әзерлек/ Подготовка к ОД
	9.00-9.25	1 1зурлар төркемендә оештырылган белем бирү эшчәнлеге/ ОД в старшей группе №11
	9.25-9.35	проветрование, подготовка к ОД

	9.35-10.00	11 зурлар төркемендә оештырылган белем эшчәнлеге/ОД
	10.00-10.30	5 нче мәктәпкәчә яшьтәге төркемдә оештырылган белем эшчәнлеге/ОД
	10.30-10.40	Эшчәнлеккә әзерлек /Подготовка к ОД
	10.40-11.10	5 мәктәпкә әзерлек төркемендә **оештырылган белем бирү эшчәнлеге/** ОД в подготовительной группе №5
	11.10-11.40	8-нче мәктәпкәчә яш, төркемдә оештырылган белем эшчәнлеге/ОД
	11.40-12.00	Көндәлек планнарда шәхси эшне билгеләү/ Заполнение индив.работы в календарном плане
	12.00-12.30	Көндезге аш / Обеденный перерыв
	12.30-13.00	Уз аң үстерү/самообразование
	13.00-14.00	Музыка җитәкчесе белән бердәм эш/совместная работа с муз.руководителем.
	14.00-15.00	Әти әниләр почмаклары өчен материаллар әзерләү
	15.00-16.00	Зурлар төркеме балалары белән шәхси эш/индив.раб.с детьми стр.гр.
	16.00-17.00	Кабинетны төрле уеннар белән тулыландыру/ Обогащение предметно развивающей среды
	17.00-17.30	Документлар белән эш/Работа с документации
	17.30-18.00	Мытье игрушек/уенчыкларны юу.

3.8. Норматив документларның һәм методик кулланмаларның исемлеге

1. Конвенция о правах ребенка.
Принята резолюцией 44/25 Генеральной Ассамблеи от 20 ноября 1989 года.─ ООН 1990.
2. Федеральный закон от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ (ред. от 31.12.2014, с изм. От 02.05.2015) «Об образовании в Российской Федерации» [Электронный ресурс] // Официальныйинтернет-портал правовой информации: ─ Режим доступа: pravo.gov.ru..
3. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 октября 2013 г. N 1155 “Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта дошколҗного образования”
4. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 19 декабря 2013 г. № 68 «Об утверждении СанПиН 2.4.1.3147-13 «Санитарно-эпидемиологические требования к дошкольным группам, размещенным в жилых помещениях жилищного фонда».
5.Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 15 мая 2013 г. № 26 «Об утверждении СанПиН 2.4.1.3049-13 «Санитарно-эпидемиологические требования к устройству, содержанию и организации режима работы дошкольных образовательных организаций» // Российская газета. – 2013. – 19.07(№ 157).
6. 8. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 3 июня 2003 г. № 118 (ред. от 03.09.2010) «О введении в действие санитарно-эпидемиологических правил и нормативов СанПиН 2.2.2/2.4.1340-03» (вместе с «СанПиН 2.2.2/2.4.1340-03. 2.2.2. Гигиена труда, технологические процессы, сырье, материалы, оборудование, рабочий инструмент. 2.4. Гигиена детей и подростков. Гигиенические требования к персональным электронно-вычислительным машинам и организации работы. Санитарно-эпидемиологические правила и нормативы», утв. Главным государственным санитарным врачом Российской Федерации 30 мая 2003 г.) (Зарегистрировано в Минюсте России 10 июня 2003 г., регистрационный № 4673)
7. Татарстан Республикасының “Татарстан Республикасында Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм башка телләр турында” Законы.

3.9.Кулланылган әдәбият

1. Васильева М.А. “Балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү программасы” (К. В. Закирова тәрҗемәсендә)
2. Зарипова З.М., Исаева Р.С., Кидрячева Р.Г. “Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү”, Казан 2013.
3. Гаффарова С.М. Гаффарова Ч.Р. , Гарафиева Г.З. “Изучаем русский язык”, Казань 2013.
4. Шаехова Р.К. “Сөенеч – Радость познания: региональная образовательная программа дошкольного образования” Казань:Магариф – Вакыт, 2016
5. Закирова К.В., Кадыйрова Р.Ә. , Сафиуллина Г.М. “Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе”, Казан 2013
6. ЗакироваК.В. ,Мортазина Л.Р. “Балачак—уйнап-көлеп үсәр чак”, Казан 2012.
7. Закирова К.В. ,Мортазина Л.Р. “Әй уйныйбыз, уйныйбыз”, Казан 2013
8. Зарипова З.М., Исаева Р.С. “Үстерешле уеннар”, Казан 2013.
9. Гомәрова В.Г., Зарипова Ф.Я. “Бәйрәмнәр бәйләме”, Казан 2005.
10. Зарипова З.М. Кыйдрәчева Р.Г. УМК “Татарча сөйләшәбез. (4-5 яшьлек балаларга татар теле өйрәтү. “Минем өем”), Казан 2011. + эш дәфтәрләре.
11. Зарипова З.М. Кыйдрәчева Р.Г. УМК “Татарча сөйләшәбез. (5-6 яшьлек балаларга татар теле өйрәтү. Уйный-уйный үсәбез), Казан 2012.+ эш дәфтәрләре.
12. Зарипова З.М. Кыйдрәчева Р.Г. УМК “Татарча сөйләшәбез. Говорим по-татарски (6-7 яшьлек балаларга татар теле өйрәтү. “Без инде хәзер зурлар –мәктәпкә илтә юллар”), Казан 2012.+ эш дәфтәрләре.
13. Зарипова З.М., Габдрахимова А.Х. “Непосредственно образовательная деятельность в детском саду. Балалар бакчасында бердәм белем бирү эшчәнлеге”, Казан 2013
14. Зарипова З.М. Зөфәрова Р.С. “Туган телдә сөйләшәбез” (5-7 яшьлек балаларны туган телдә сөйләшергә өйрәтү), Казан 2012
15. Хәзрәтова Ф.В. “Туган телдә сөйләшәбез” (4-5 яшьлек балаларны туган телдә сөйләшергә өйрәтү), Казан 2013
16. Хәзрәтова Ф.В. “Туган телдә сөйләшәбез” (2-3 яшьлек балаларны туган телдә сөйләшергә өйрәтү), Казан 2012
17. Шәехова Р.К. “Раз –словечко, два-словечко”, Занимательное обучение татарскому языку, Казань, 2011.
18. Шәехова Р.К. “Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы” (I-II кисәк. Эш дәфтәрләре)Казан, 2011.